

**KKTC
YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
TARİH EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI**

**TARİH EĞİTİMİ ALAN ÖĞRENCİLERİN PANDEMİ
DÖNEMİNDE
(COVID-19) UZAKTAN EĞİTİME İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ**

DOKTORA TEZİ

Talip EMİROĞLU

**LefkoŐa
Haziran, 2021**

**KKTC
YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
TARİH EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI**

**TARİH EĞİTİMİ ALAN ÖĞRENCİLERİN PANDEMİ
DÖNEMİNDE
(COVID-19) UZAKTAN EĞİTİME İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ**

DOKTORA TEZİ

Danışman: Prof. Dr. Ali Efdal ÖZKUL

**Lefkoőa
Haziran, 2021**

JÜRİ ÜYELERİNİN İMZA SAYFASI

Yakın Doğu Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürlüğü'ne ,

Talip EMİROĞLU'nun “Tarih Eğitimi Alan Öğrencilerin Pandemi Döneminde (Covid-19) Uzaktan Eğitime İlişkin Görüşleri” isimli çalışması, 03/06/ 2021 tarihinde jürimiz tarafından Tarih Eğitimi Ana Bilim Dalı'nda “Doktora Tezi” olarak kabul edilmiştir.

	Adı Soyadı	İmza
Başkan	: Prof. Dr. Gökmen DAĞLI	.....
Üye	: Doç. Dr. Elnur AĞAYEV	.....
Üye	: Doç. Dr. Oytun SÖZÜDOĞRU	.....
Üye	: Yrd. Doç. Dr. Ayten KORUROĞLU AKTOLGA	.....
Üye (Danışman)	: Prof. Dr. Ali Efdal ÖZKUL	.....

ONAY

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduklarını onaylarım.

..../.../2021

Prof. Dr. K. Hüsnü Can Başer

Enstitü Müdürü

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Bu tezin içeriğinde sunulan verileri, bilgileri, dokümanları, akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi; tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu; çalışmada bana ait olmayan tüm veri, düşünce, sonuç ve bilgilere, bilimsel etik kuralların gereği olarak, eksiksiz şekilde uygun atıf ve kaynak göstererek belirttiğimi beyan ederim.

.../.....2021

Talip EMİROĞLU

TEŞEKKÜRLER

Yakın Doğu Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Tarih Eğitimi Anabilim Dalı, doktora programına ilişkin hazırlanmış olan bu araştırmada “Tarih Eğitimi Alan Öğrencilerin Pandemi Döneminde (Covid-19) Uzaktan Eğitime İlişkin Görüşleri” incelenmiştir.

Doktora sürecimin her aşamasında hiçbir desteğini esirgmeden bu uzun ve zor süreçte bana yol gösteren, yoluma ışık tutan Danışmanım Prof. Dr. Ali Efdal Özkul’a teşekkürü bir borç bilirim. Zor ve stresli bu doktora süreci kapsamında bana desteğini esirgemeyen, hiçbir zaman yardım isteğimi geri çevirmeyen ve her zaman beni destekleyen çok değerli Öğretim Üyesi Doç. Dr. Oytun Sözüdoğru’ya, çok teşekkür ederim.

Ayrıca doktora eğitimi sürecim boyunca tecrübelerini, desteklerini benden hiçbir zaman esirgemeyen ve bana her zaman yardımcı olan değerli Tarih Eğitimi hocalarıma ve araştırmanın uygulama aşamasında yardımlarını esirgemeyen Ortaöğretim ve Yükseköğretim hocalarına sonsuz teşekkür ederim.

Değerli zamanlarını ayırarak tezimin jürisinde yer alan ve gelişmesi için fikir ve yapıcı önerilerde bulunan değerli jüri üyelerim Prof. Dr. Gökmen DAĞLI, Doç. Dr. Elnur AĞAYEV, Doç. Dr. Oytun SÖZÜDOĞRU, Yrd. Doç. Dr. Ayten KORUROĞLU AKTOLGA’ya teşekkür ederim.

Talip EMİROĞLU

ÖZET
TARİH EĞİTİMİ ALAN ÖĞRENCİLERİN PANDEMİ DÖNEMİNDE
(COVID-19) UZAKTAN EĞİTİME İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ

Talip EMİROĞLU

Doktora Tezi, Tarih Eğitimi

Danışman: Prof. Dr. Ali Efdal Özkul

Haziran 2021, 86 sayfa

Günümüzde teknoloji ve teknolojik uygulamaların kullanımı sadece insanların hayat kalitesini artırmakla kalmamakta, aynı zamanda öğretim sürecinin de optimize edilmesine olanak sağlamaktadır. Ayrıca, hızlı teknolojik gelişmeler günün sonunda eğitim sistemini de bir bütün olarak etkilemektedir. Bu durum, özellikle pandemi gibi olağanüstü durumlarda uzaktan eğitimin kaçınılmaz hale gelmesiyle kritik önem taşımaktadır. Uzaktan eğitim günümüzde yaygın olarak kullanılmaktadır. Bu bağlamda, mevcut çalışma içerisinde Tarih dersi alan öğrencilerin pandemi döneminde uzaktan eğitime ilişkin görüşlerini değerlendirmeyi amaçlamaktadır. 2019-2020 akademik yılı bahar döneminde uzaktan eğitim yöntemiyle Tarih dersi alan 677 öğrenciye veri toplama amacı ile anket verilmiştir. Toplanan verileri analiz etmek için betimsel istatistikler kullanılmış ve çalışmanın bulguları, öğrencilerin çoğunun pandemi döneminde uzaktan eğitim yolu ile tarih öğrenmeye ilişkin olumsuz görüşleri olduğunu göstermiştir.

Anahtar Kelimeler: Uzaktan Eğitim, öğrenci görüşleri, tarih eğitimi

ABSTRACT**Investigation of Views of Students Majoring in History on Distance Education during the Period of Pandemic (COVID-19)****Talip EMİROĞLU****Phd Thesis, History Education****Thesis Supervisor: Prof. Dr. Ali Efdal Özkul****June 2021, 86 pages**

Today, using technologies and technological applications in learning enable people not only to improve their lives but also to optimize the teaching process. Moreover, rapid technological developments eventually impact the educational system as a whole. This is especially crucial when emergency cases make distance education unavoidable. Distance education is now widely used in education nowadays. Thus, this study aims to assess students' opinions of teaching History courses through Distance Education during the pandemic period. A total of 677 students who were taking the History course during the spring semester of the 2019-2020 academic year through distance education were given a questionnaire to collect the data. To evaluate the collected data, descriptive statistics of the collected data were given. The result of the study revealed that most of the students have negative feelings about learning history through distance education during the pandemic period.

Keywords: Distance Education, students' opinions, history education

İÇİNDEKİLER

JÜRİ ÜYELERİNİN İMZA SAYFASI	i
ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI.....	ii
TEŞEKKÜRLER	iii
ÖZET.....	iv
ABSTRACT	v
İÇİNDEKİLER	vi
TABLO LİSTESİ	ix
ŞEKİL LİSTESİ	xi
GİRİŞ	1
Problem Durumu	1
Problem Cümlesi	2
Çalışmanın Amacı	3
Çalışmanın Önemi	3
Çalışmanın Sınırlılıkları	4
Tanımlar	4
Kısaltmalar	5
KAVRAMSAL ÇERÇEVE	6
Eğitim Kavramı	6
Formal Eğitim.....	7
Örgün Eğitim	7
Yaygın Eğitim.....	8
İnformal Eğitim	8
Eğitimin Özellikleri.....	8
Eğitimin Amaçları ve İşlevleri	9
Eğitimin Kalitesi.....	9
Öğretim Kavramı.....	11
Öğretimin İlkeleri	12
Davranışçı Kuramcılara Göre Öğretim İlkeleri.....	12

Bilişsel Kuramcılara Göre Öğretim İlkeleri	13
Duyuşsal Kuramcılara Göre Öğretim İlkeleri	13
Nörofizyolojik Kuramcılara Göre Öğretim İlkeleri	14
Tarih Öğrenimi	14
Tarih Öğretiminin Sosyal Amaçları	15
Postmodernizm.....	16
Postmodernizm ve Tarih Eğitime Yansımaları	17
Eğitimde Teknoloji.....	18
Uzaktan Eğitim.....	19
Çevrimiçi Eğitim	20
Teknoloji Destekli Tarih Öğretimi	20
İlgili Araştırmalar	24
ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ.....	28
Araştırma Modeli ve Yöntemi.....	28
Evren ve Örneklem.....	29
Araştırma Soruları ve Hipotezler.....	30
Veri Toplama Aracı.....	31
Kişisel Bilgi Formu.....	32
Uzaktan Tarih Eğitime Yönelik Tutum Ölçeği (UZTEYTÖ)	32
Uzaktan Eğitimi Değerlendirme Ölçeği (UZEDÖ)	33
Araştırmanın Etik Boyutu ve Prosedürü	33
Verilerin Analizi.....	33
BULGULAR VE YORUMLAR.....	35
Çalışmanın Sosyo-demografik Bulguları	35
Araştırmada Veri Toplamak İçin Geliştirilen Ölçeğin Yapısal Geçerlilik ve Güvenirlilik Analizi Neticesi	36
Ölçeğin Açıklayıcı Faktör Analizi Neticesi	36
Ölçeğin Güvenirlilik Analizi Neticesi.....	37
Çalışmanın Ortalama Analizi	38
Çalışmanın Betimsel Analizleri.....	40

Araştırmada Uygulanan Ölçeklerin Normallik Testi	43
Araştırmanın Hipotezlerinin Fark Analizleri Işığında Test Edimesi.....	45
H1: Katılımcılar, cinsiyetlerine göre (a) Uzaktan Tarih Eğitimine Yönelik Tutumları ve (b) Uzaktan Eğitimi Değerlendirme bakımından birbirlerinden anlamlı bir biçimde farklılaşmaktadırlar.	45
H2: Katılımcılar, yaşlarına göre (a)Uzaktan Tarih Eğitimine Yönelik Tutumları ve (b) Uzaktan Eğitimi Değerlendirme bakımından birbirlerinden anlamlı bir biçimde farklılaşmaktadırlar.	46
H3: Katılımcılar, daha önce uzaktan eğitim alma durumlarına göre (a)Uzaktan Tarih Eğitimine Yönelik Tutumları ve (b) Uzaktan Eğitimi Değerlendirme bakımından birbirlerinden anlamlı bir biçimde farklılaşmaktadırlar.....	48
Araştırmanın Korelasyon Analizi.....	49
H4. Uzaktan Eğitimi Değerlendirme ile Uzaktan Tarih Eğitimine Yönelik Tutum arasında anlamlı bir ilişki vardır.	49
H5: Uzaktan Eğitime Yönelik Değerlendirmenin Uzaktan Tarih Eğitime Yönelik Tutuma anlamlı bir etkisi vardır.	50
TARTIşMA, SONUÇ VE ÖNERİLER.....	52
Tartışma.....	52
Sonuçlar.....	54
Öneriler.....	56
Araştırmanın Sonuçlarına Yönelik Öneriler	56
Araştırmacılara Yönelik Öneriler	56
KAYNAKÇA	58
EKLER.....	66
Ek 1: Anket.....	66

TABLO LİSTESİ

	Sayfa
Tablo 1. Katılımcıların Sosyo-demografik Bulguları	36
Tablo 2. UZEDÖ KMO and Bartlett's Test Neticeleri	37
Tablo 3. UZTEYÖ KMO and Bartlett's Test Neticeleri	37
Tablo 4. Cronbach Alpha Katsayısı Aralıkları ve Güvenirlilik Düzeyi Açıklamaları.....	39
Tablo 5. Uzaktan Eğitim Değerlendirme Ölçeği.....	39
Tablo 6. Uzaktan Tarih Eğitime Yönelik Tutum Ölçeği.....	39
Tablo 7. UZEDÖ ve UZTEYTÖ Aralıkları ve aralık ifadelerine İlişkin Bilgiler....	40
Tablo 8. Uzaktan Tarih Eğitime Yönelik Tutum Ölçeği Ortalama Analizi	40
Tablo 9. Uzaktan Eğitimin Değerlendirme Ölçeği Ortalama Analizi	40
Tablo 10. UZTEYTÖ Betimsel Analiz Neticesinde Elde edilen En düşük Değerli Ortalamalar	41
Tablo 11. UZTEYTÖ Betimsel Analiz Neticesinde Elde edilen En Yüksek Değerli Ortalamalar.....	42
Tablo 12. UZEDÖ Betimsel Analiz Neticesinde Elde edilen En düşük Değerli Ortalamalar.....	43
Tablo 13. UZEDÖ Betimsel Analiz Neticesinde Elde edilen En Yüksek Değerli Ortalamalar.....	44
Tablo 14. Araştırmada Uygulanan Ölçeklerin Normallik Testi.....	45
Tablo 15. Değişkenlere Göre Anlamlı Fark Analizleri	46
Tablo 16. Katılımcıların Cinsiyetlerine Göre UZTEYTÖ ve UZEDÖ Puan Farklarına İlişkin Mann Whitney U testi sonuçları	47
Tablo 17. Katılımcıların Yaşlarına Göre UZTEYTÖ ve UZEDÖ Puan Farklarına İlişkin Kruskal Wallis H testi sonuçları.....	48
Tablo 18. Katılımcıların Daha Önce Uzaktan Eğitim Alma Durumlarına Göre UZTEYTÖ ve UZEDÖ Puan Farklarına İlişkin Mann Whitney U Testi Sonuçları..	49
Tablo 19. Spearman Korelasyon katsayısının (r) yorumu.....	50
Tablo 20. Spearman Rank Korelasyon Kat Sayısı Test Sonucu.....	51

Tablo 21. Uzaktan Eğitime Yönelik Değerlendirmenin Uzaktan Tarih Eğitimine Yönelik Tutuma Etkisi.....	51
---	----

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil.1. Araştırmanın Kavramsal Modeli	30
--	----

GİRİŞ

Problem Durumu

Tarih dersleri ile birlikte, Türk gençliğine, geçmişten günümüze uzanan Türk devrimi, Cumhuriyetçi rejim, Atatürk İlke ve İnkılaplarının temel felsefesine ilişkin olumlu bir bakış açısı kazandırılması amaçlanmaktadır.

Son yıllarda, alternatif eğitim ortamlarının geleneksel eğitim sistemlerinin yerini almasıyla birlikte hem gelişmiş hem de gelişmekte olan ülkelerdeki eğitim sistemlerinin sorunları ortaya çıkmaya başlamıştır. Uzaktan eğitim, kaynak ve tüketicinin eğitim öğretim sürecinin büyük bir bölümünde farklı ortamlarda olmasına olanak veren, zaman ve mekân esnekliği sağlayan, kaynak ve alıcı arasında etkileşimin bilgi teknolojileri ile sağlandığı sınıf içerisindeki eğitime alternatif bir yaklaşım olarak eğitsel teknolojinin sistematik bir şekilde kullanılmasıdır (Uşun, 2006).

Alanda; uzaktan eğitim, eğitsel etkinlikleri hazırlayan ve uygulayanlar ile öğrenciler arasındaki iletişim ve etkileşimin özel olarak hazırlanan öğretim birimleri ve farklı ortamlar aracılığı ile belirli bir merkezden verildiği bir öğretim yöntemidir ve geleneksel eğitim-öğretim sınırlıkları nedeniyle sınıf içi etkinliklerin sürdürülemediği durumlarda kullanılır (Gültekin, 2010 cited in Kuşkonmaz, 2011). Bilgi teknolojileri eğitimcileri özellikle “küresel eğitim” etkinliklerinin kullanılması gerektiğinin altını çizmişlerdir. Uzaktan eğitim ise “küresel eğitimi” mümkün kılan modellerden biridir (İşman, 2011).

Yirmi birinci yüzyıl öğrencileri işbirlikçi ve eğitsel iletişimi en hafif, en kolay ve en yaygın şekilde tercih etmektedir. Potansiyel olarak kullanabilecekleri her şeyi akıllı telefonlarına kaydederek ve kâğıt işlerine yatkın değildirler (Sözüdoğru & Tuncay). Günümüzde insanlar, hayatlarını ekonomik ve sosyal sınırların ötesinde geliştirmelerine olanak sağlayacak teknolojiler ve uygulamalar geliştirmektedirler. Çevrimiçi destekli öğrenme, kavramayı geliştirmenin yanı sıra; zaman yönetimi, eleştirel düşünme, pazarlık ve iletişim becerileri de işbirlikçi ve düşünsel bir ortamda geliştirir. Buna ek olarak

gerçek ve başarılı materyallerin çevrimiçi kaynaklar olarak kullanılması da öğrenim açısından hayati önem taşımaktadır (Sozudogru, Altınay, Dagli, Altınay & Altınay, 2019).

Birçok sektör COVID-19 salgınından etkilenmiştir ve bu sektörlerden biri de eğitimidir (Yamamoto & Altun, 2020). Hızla yaşanan teknolojik gelişmeler eğitim sistemlerini de etkilemektedir. İçinde bulunduğumuz pandemi koşulları nedeniyle eğitim faaliyetlerini devam ettirmek adına uzaktan eğitim yöntemi, eğitim kurumları arasında oldukça popüler hale gelmeye başlamıştır. Diğer bir deyişle, COVID-19'un yayılma hızına paralel doğrultuda, okulların, kolejlerin belirsiz bir süre ile kapanmasıyla birlikte çevrimiçi eğitime yönelme gerçekleşmiştir (Martinez, 2020). Uzaktan eğitimin avantajlarına ek olarak bu tarzda gerçekleşen eğitimin getirdiği sorunlar da pandemi sürecinde çeşitli araştırmacılar tarafından farklı bakış açılarıyla tartışılmıştır. Sarı ve Nayır (2020) yaptıkları çalışmada eğitim-öğretim yöntemi olarak uzaktan eğitime ilişkin sorunlar, paydaşların sebep oldukları sorunlar, sağlıkla ilgili sorunlar ve son olarak diğer konular temaları altında sunmuş ve her temanın içindeki sorunları detaylı olarak incelemişlerdir. Lederman (2020) ise tarafsız bir şekilde COVID-19 nedeniyle öğretmenlerin ve yardımcı öğretmenlerin kendilerini acilen ileri düzey akademik çevrimiçi öğretimi ve öğrenmeyi kavramak zorunda hissettikleri bir durumda kaldıklarını belirtmiştir.

Problem Cümlesi

a. Pandemi döneminde uzaktan eğitimin tarih öğrenimi üzerindeki etkilerine ilişkin öğrencilerin algısı nasıldır?

Çalışmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, uzaktan eğitim günümüzde yaygın olarak kullanılmaktadır. Bu bağlamda, mevcut çalışma içerisinde Tarih dersi alan öğrencilerin pandemi döneminde uzaktan eğitime ilişkin görüşlerini değerlendirmeyi amaçlamaktadır.

Çalışmanın Önemi

Bilim ve teknolojinin her zamankinden daha önemli olduğu yeni bir çağda yaşıyoruz, günümüzde bilim ve teknolojinin hızlı gelişimine tanık oluyoruz.. Bu değişiklikler, özel eğitim ve tarih konularını da etkilemektedir. Hızlı veri akışı çağında, eğitim ve öğretim ortamında teknolojinin kullanılması kaçınılmazdır. Teknolojideki gelişmeler aynı zamanda eğitim sisteminin yapısını ve eğitim ortamının yapısını da değiştirmektedir.

Tarih derslerinde de eğitim teknolojilerinin kullanılması öğrencilerin derse ilgisini çekmektedir. Tarih derslerinde bilgisayar, projeksiyon, eğitim cd leri gibi görsel ve sesli çoklu ortam öğelerinin kullanılması ile eğitim çok daha verimli hale gelmektedir. Bu şekilde işlenen derslerdeki konular daha akılda kalıcı olmaktadır. Ezberden uzak bir eğitim ortamı oluşturmaktadır. Bu sayede öğrenciler tarihderslerini daha çok sevmektedir.

İlgili literatür ele alındığında COVID-19 döneminde tarih eğitiminin uzaktan eğitim yönüyle inceleyen çalışmaların pek çok yapılmadığına rastlanmamıştır. Literatürdeki bu boşluktan yola çıkarak mevcut çalışma kullanacağı veri toplama yöntemi ve elde edeceği bulgularla gelecek çalışmalara ışık tutacak ve gerek eğitim sistemine gerekse uzaktan eğitim ile tarih eğitimine katkı yapacak öneme sahiptir. Bütün bunlar ışığında araştırma, Türkiye’ de ve KKTC’deki tarih eğitimi algısını değiştirecek, yeni bir tarih eğitimi ve öğretimi bakış açısını geliştirecektir.

Çalışmanın Sınırlılıkları

Bu araştırma, COVID-19 pandemi sürecinde tarih eğitimini uzaktan eğitimle alan öğrenciler arasından tesadüfî örnekleme yöntemiyle seçilen 677 kişinin verdikleri cevaplarla sınırlıdır.

Tanımlar

Eğitim Organizasyonu: Okul bir eğitim örgütüdür ve bir anlam, yönetim ve misyon organizasyonudur. Batı kültürü ilkelerine ve gelişmiş eğitim ve düşüncenin temellerine ve istatistiksel analizlere dayanan bir inanç sistemi olarak kabul edilmektedir (Balcı, 2013).

Tarih Öğretimi: Tarih öğretimi, tarih bilimini araştıran ve yorumlayan tarihçilerin ortaya çıkardığı bilgi ve kavramları, formal eğitim merkezlerinde, pedagojik etmenleri göz önünde bulunduran tarih öğretmenleri rehberliğinde öğrencilere aktaran ve tarihi bilgi ve beceri kazandırılmasını hedefleyen öğretim şeklidir (Demircioğlu, 2014, s.10).

Postmodernizm: Modern sonrasını ifade etmektedir. Modern gerçekliğin ortaklığını sürdürmektir. Antimodern olanı eleştirmekle ilgili. Kısacası gerçek marjinalerdir.

Postmodern Tarih: Tarihin yazılı metinler içermediği, dilin önemli bir tarih kaynağı olduğu ve küçük hikayelerin yerel ve sözlü olarak öğrenilmesi ve öğretilmesi gerektiği fikrini iletir.

Uzaktan Eğitim: Öğrenci ve öğretmenlerin aslında farklı yerlerde veya zamanlarda oldukları ve eşzamansız veya her ikisinin birden çalışması için akademik bilginin kullanılmasını gerektiren bir eğitimidir (Friedlander, 2006).

Kısaltmalar

TC: Türkiye Cumhuriyeti

KKTC: Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti

AKÜ: Ada Kent Üniversitesi

TÖ: Tarih Öğretmenliği

UZTEYTÖ: Uzaktan Tarih Eğitime Yönelik Tutum Ölçeği

UZEDÖ: Uzaktan Eğitimi Değerlendirme Ölçeği

KMO: Kaiser- Meyer- Olkin

SD: Serbesiyet Derecesi,

P: Anlamlılık Düzeyi

N: Katılımcı Sayısı

SO: Sıra Ortalaması

ST: Sıra Toplamı

U: U değeri,

X²: Ki Kare Değeri,

Sig: Anlamlılık Düzeyi

$\bar{X}$: Ortalama

S.S: Standart Sapma

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Eğitim Kavramı

Eğitim, bir toplumun ve bu toplumun içinde yaşadığı ülkenin geleceğinin şekillenmesinde önemli rol oynayan bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır.

İnsanoğlu, bilgilerini ve yaşadıkları ile ilgili deneyimlerini, eğitim kanalı ile gelecek nesillere aktarabilen dünyadaki yegane canlıdır.

Eğitim, kişinin hem kendisinin hem de etrafında olup bitenlere dair bilgi anlayışını artırır, dünyaya olan bakışını değiştirir ve kişilerin ve toplumların gelişmesini sağlayan ortamı hazırlar.

Eğitimi çalışma alanı olarak seçen araştırmacılar, eğitimi değişik ifadelerle ve farklı şekillerde tarif etmişlerdir. Tanımlardaki bu farklılaşmanın bir nedeni araştırmacıların eğitimin amaçlarına farklı açılardan yaklaşmalarıdır (Tezcan, 1985). Eğitim; bireylerin kişilik kazanmasına katkı yapan, onları konu eden ve onları geleceğe hazırlayacak olan bilgi, birikim, yetenek ve davranışları aşıl原因an süreç olarak tanımlanmaktadır (Tezcan, 1985). Muradova (1984) eğitimi, insan yaşamı ile başlayan ve yaşadığı süre boyunca devam eden bir bilgi edinme süreci olarak ifade etmiştir. Eğitim; insanları belli gayeler doğrultusunda yetiştirme süreci olarak da tarif edilmektedir (Fidan, 2012). Ulusoy ve Dilmaç (2016) eğitimi, bir topluluğun ya da kişinin sahip olduğu kültürü, bilgiyi, beceriyi, inanç ve sanatı kendisinden sonraki kuşaklara aktarma süreci şeklinde ifade ederken, Mumcu (1997) eğitimi, bireylerin kabiliyetlerini kendi ihtiyaçları ve toplumun amaçları yönünde ilerletmesini sağlayan öğrenme işi ve öğrenmenin nasıl gerçekleştirileceği üzerine yoğunlaşan metot ve uygulamaların toplamı şeklinde tanımlamıştır.

Eğitim, bir ülkenin gelişmişlik düzeyini gösteren önemli kriterlerden biridir. Eğitime gerekli önemi vermeyen ülkeler, hiçbir alanda kalkınamaz ve ilerleyemezler.

Çağdaş ülkeler seviyesine ulaşabilmek eğitimle mümkündür. Eğitim, toplumun refahını sağlamada ve adaletin gereklerini yerine getirmede anahtar unsurdur.

Eğitim, ülkelerin sosyoekonomik gelişmelerinin altında yatan temel güç ve üretimdeki artışın en önemli unsuru olan nitelikli insan kaynağını yaratmada önemli görevler üstlenmektedir. Eğitim, bütün şekil ve bakış açıları ile toplumu oluşturan fertlerin sosyal, iktisadi ve siyasi yaşamda var olabilmelerini sağlayacak bilgi, beceri ve davranışları onlara aşılamaktadır.

Eğitim faaliyetleri iki şekilde gerçekleştirilmektedir. Bunlardan ilki formal eğitim, ikincisi ise informal eğitim olarak ifade edilmektedir.

Formal Eğitim

Formal eğitim, önceden tasarlanmış bir program dâhilinde ve planlı olarak yürütülen eğitimidir. Eğitim süreci öğretmen tarafından programlandırılır, tatbik ve takip edilir. Eğitim, başlangıçtan sonuna kadar özel bir çevre içerisinde ve kontrollü olarak gerçekleştirilir. Eğitimin sonunda değerlendirme yapılır. Okullarda yer alan eğitim, formal eğitime örnektir (Fidan, 2012).

Formal eğitim, örgün eğitim ve yaygın eğitim olarak iki alt başlıkta toplanmaktadır.

Örgün Eğitim

Örgün eğitim, okullarda gerçekleştirilen eğitim çeşidi ya da türü olup belli bir yaş grubundakii fertlere Milli Eğitim Bakanlığınca belirlenen sınırlar ve amaçlar ışığında düzenli olarak yapılan eğitimidir. Örgün eğitimde eğitim basamakları birbirinin ön şartı olup basamaklar okul öncesi eğitimi, ilköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretim olarak sıralanmaktadır.

Yaygın Eğitim

Yaygın eğitim; örgün eğitimin yanında ya da dışında yer alan, bireylerin arzu ve gereksinimleri doğrultusunda düzenlenen, önceden tayin edilmiş bir eğitim programına ve belirlenmiş amaçlara göre işlenen ve bireylerin yaşamı boyunca devam eden eğitimidir (Çokgezen ve Erdene, 2015).

İnformal Eğitim

İnsanın hayatta olduğu sürece kendiliğinden meydana gelen, amaçlı ve planlı olmayan eğitim sürecidir. Genellikle tecrübe yolu ya da kişi ve gruplarla olan etkileşim sonucunda elde edilen bilgilerden oluşur. Taklit ve gözleme yoluyla elde edilir (Fidan ve Erden, 1998).

Eğitimin Özellikleri

Eğitimin özelliklerine aşağıda yer verilmiştir (Bahar, 2017)

- Eğitim, bir süreçtir; eğitim, doğumla başlayan ve hayatın sona ermesi ile biten bir süreyi kapsamaktadır.
- Eğitim, öğrenme ile gerçekleşebilen bir eylemdir; öğrenmenin olmadığı hiçbir faaliyet eğitim olarak değerlendirilemez.
- Sosyokültürel yönden bakıldığında eğitim pozitif bir olgu olarak değerlendirilir. Eğitimin amacı, kişilere sosyokültürel açıdan istendik olarak değerlendirilen olumlu davranışları aşlamaktır.
- Eğitim, belli zaman ve mekânda gerçekleşir; söz konusu zaman ve mekanda uygulanacak eğitim faaliyetleri önceden planlanmış olabileceği gibi plansız da olabilmektedir.
- Eğitim sürecine öğrencilerin bilfiil katılmaları gerekmektedir. Bu katılım fiziksel aktiviteleri içerebileceği gibi düşünsel aktiviteleri de içerebilmektedir.

Eğitimin Amaçları ve İşlevleri

Eğitimde amaçların ortaya konması, eğitim ile alakalı etkinliklerin şekillendirilmesinde büyük öneme sahiptir. Bir başka deyişle eğitimde amaçlar, öğretme-öğrenme faaliyetlerinin planlanmasına ve ölçme ve değerlendirmelere rehberlik etmektedir. Eğitim işlevlerinin doğru bir şekilde tasarlanması, eğitimsel süreçlerin etkili bir biçimde yönetilmesine yardımcı olur. Kale (2007) eğitimin amaç ve işlevlerini aşağıdaki gibi sıralamıştır.

- İnsanoğlunun var oluşundan günümüze değin elde ettiği bilgileri gelecek kuşaklara aktarmak.
- Sağlıklı bir toplum düzeninin oluşumuna katkı yapmak.
- Kişilere bilgiler sağlayarak geleceğe dair kararlar üretebilmelerine yardımcı olmak.
- Fertlerin problem çözme kabiliyetlerini artırmak.
- Bireylerin bedensel ve ussal gelişimini artırmak.
- Bireylerin olaylara farklı pencerelerden bakmalarını sağlamak.
- Toplumunu oluşturan bireylere toplumun öngördüğü ahlaki değerleri kazandırmak.
- Kişilere hayatlarını idame ettirebilecekleri bilgileri aşılama.
- Topluma iyi bireyler kazandırmak.
- Bireylere yaratıcı düşünceler kazandırmak.
- İnsanlara özgüven, özsaygı kazandırmak ve kendilerini gerçekleştirme imkânı sağlamak.

Eğitimin Kalitesi

Eğitim de kaliteyi tanımlayan, ölçen ve kontrol eden unsurlara sahiptir ancak bu özellik kurumlarda farklı bir şekilde çalışır. Öğretmenler ve yaptıkları sınıftaki ürünün kalitesini belirleyemez. Bu şekilde öğrenci (müşteri) kaliteli bağlantıların ne olduğunu bilemeyebilir ve bu özelliklerden hoşlanmayabilir. Kuşkusuz eğitimsel, kültürel ve davranışsal stratejileri kalite yönetimi stratejileriyle karşılaştırmak veya birleştirmek faydalıdır. Bununla birlikte, kişi gerçeği ve okullarda iyi davranışı sürdürme isteğini

kabul etmezse, kademeli düşünün deneyiminden ve sonuçlarından kaçınılamaz. İyileştirilmiş eğitim, okul liderlerinin, öğretmenlerin ve öğrencilerin katılma, bu katılımdan zevk alma ve başta öğrenciler olmak üzere okulun başarısına öncelik verme şeklini geliştirmek olarak tanımlanmaktadır. Bu yaklaşım, karar verme ve koordinasyon, öğrenciler ve öğretim üyeleri arasında odaklanma, bilgi bulma, geliştirme, her şeyi kapsayan ve etkili öğrenme stratejileri ile belirlenir. Geliştirilmiş öğrenme stratejileri şunları içerir (Aksu, 2002)

- Neden ve nasıl çalışılacağını anlayın,
- Olumlu bir öğrenme ortamı yaratın,
- Kişisel öğrenme ihtiyaçlarını anlayın ve yerine getirin
- Müfredatı kararlaştırılan politikalara göre inceleyin,
- Gelişimsel öğrenmeye yönelik gelişim fırsatları,
- Didaktik materyalin değerlendirilmesi

Eğitim alanındaki bireysel okul hedeflerini tanımak ve bu hedefleri yorumlamak, eğitimde etkili sonuçlara ulaşmak için gereklidir. Eğitim hizmetlerinin sağlanmasının öğrenci ihtiyaçlarının karşılanmasında kilit bir faktör olduğu okul paydaşları için sağlıklı bir eğitim ve öğrenim ortamı yaratmak.

Kamusal kapasite, içinde yaşayan insanların imkânları ile sınırlıdır. Toplumdaki insan bilgisinin kalitesi ne kadar yüksekse, bu organizasyonun ve organizasyonunun gücü o kadar artar. Bu, insanlara hizmet veren eğitim kurumlarına yönelik hizmetlerin kalitesinde bir artışa neden olmuştur (Keskin ve Keskin, 2005). Kaliteli bir eğitimin amacı öğrenileni aynı anda öğrenmek değil, başka bir zamanda devam ettirmektir (Yıldırım, 2001, s.109). Eğitim ve öğretimde mükemmelliğin anahtarı öğrenme sürecidir. Kaliteye ilişkin öğrenmenin temel unsurları şunlardır: (Doğan, 2006, s.26).

- Eğitim ve öğretim programları için gerekli adımlar.
- Geliştirilmiş öğrenme ortamı, personel eğitimi, iyileştirilmiş entegrasyon yöntemleri.
- Öğrenme dahil akademik ve eğitim sonuçlarının bağımsız araştırılması.

- Arcano ve Langford (2002'de bahsedilmiştir) kaliteli eğitimin özelliklerini şu şekilde tanımlamaktadır:
- Öğretmenin gerçek gerçeği, öğrencilerin sınavda aynı gerçeği söylemesi ve bir bilgi hazinesi olmaktan kaçınmasıdır.
- Sadece kazananlar değil, sınıftaki en iyi öğrenciler de beklenir.
- Geliştirme; büyük ve küçük tüm faaliyetleri teşvik edin, yüksek standartlar belirleyin ve bunlara ulaşın, işbirliği yapın ve uzun vadeli fikirler edinin.
- Tecrübesiz işbirliği. Bu, eğitime yapılandırılmış bir şekilde odaklanmak anlamına gelir. Bu sadece müfredatın uygulanmasına atıfta bulunmakla kalmaz, aynı zamanda öğrenmeyi öğrenmeye odaklanır.
- Öğrencilerin eğitimi almaları ve tüm sınıf etkinliklerinin temeli olarak kullanmaları önemlidir.
- Anahtar, öğretmenlerin sınıftaki notlarını geliştirme becerisine sahip olduğunu anlamaktır. Öğrenme kalitesinin sınırı yoktur.
- Özel bir program gerektirmez.
- Onarım, tüm biçimleriyle bilgi arama yoludur

Öğretim Kavramı

Genellikle eğitim ve öğretim kavramları birbirleri karıştırılmakta hatta birbirlerinin yerine kullanılmaktadırlar. Hâlbuki eğitim, fertlerin hayatı boyunca devam ederken, öğretim okulda belli bir program çerçevesinde ve kısıtlı bir zaman parçası süresince gerçekleşmektedir. Eğitim, zaman ve mekân açısından kapsamlı, sürekli ve çok boyutludur. Öğretimse belirli bir sürede ve sınırlı bir mekânda gerçekleştirilir. Eğitimde bilgi dahil her çeşit yaşantı ele alınırken, öğretim güdümlü, programlı ve desteklidir. Öğretim, toplumu meydana getiren fertlerde olmasını istedikleri özellikleri aşılamanı yani hedefleri açık-seçik belli olan bir süreçtir (Arslan, 2009).

Öğretmek; Öğrenmeyi desteklemek ve yaymak, yerel ürünlerle uygulanan dış olayları planlama ve değerlendirme sürecidir (Senemoğlu, 2009). Güneş (2014) öğretimi; bir eğitim kuruluşunda önceden tasarlanan bir program dâhilinde amaçlı planlı

düzenli ve kontrollü olarak ortaya konan öğretme faaliyetlerinin bütünü şeklinde tanımlanmıştır. Öğretim, eğitimden beklenen hedefler ışığında fertlerde davranış değişikliği veya yeni davranışlar kazandırmak için öğrencilere yardımcı olma gayretini içerir (Çelik ve Önel, 2005). Öte yandan, Laska (1989) öğretimin, örgün eğitim sözcüğü ile aynı anlama geldiğini vurgulayarak öğretimi, nispeten kısa bir zaman süresi içerisinde gözlemlenen ya da oluşan bir faaliyet olarak ifade etmiştir. Fidan ve Erden (1998) öğretimi “okullarda yapılan planlı, kontrollü ve örgütlenmiş öğretme faaliyetleri” şeklinde tarif etmişlerdir. Kale (2007: 5) öğretimi eğitimin planlı ve programlı yapılan boyutu olarak ifade etmiştir. Binbaşıoğlu (2003) öğretimi, belli bir gaye için gerekli olan bilgi, beceri, alışkanlık ve değer-takdir duygularının bir plan ve program dâhilinde öğrenilmesi veya öğretilmesi işlemi olarak tarif etmiştir. Bu bağlamda öğretim, farkına vararak ve anlayarak yapılan öğrenmedir.

Öğretimin İlkeleri

Öğretim ilkeleri, insanoğlunun geçmişten günümüze öğretme ve öğrenme uğraşı sonucunda elde ettiği ve öğrenmeyi sağlamada etkili olduğu kabul edilen kuralları içerir.

Öğretim ilkeleri, temel aldıkları felsefeye göre sınıflandırılmaktadır. Bu bağlamda öğretim ilkeleri davranışçı kuramcılara göre, bilişsel kuramcılara göre, duyuşsal kuramcılara göre ve nörofizyolojik kuramcılara göre dört alt başlıkta toplanmaktadır (Aşılıoğlu, 2008,).

Davranışçı Kuramcılara Göre Öğretim İlkeleri

Öğretimi; uyaran-tepki ilişkisine göre izah etmekte ve bu ilişkinin pekiştireçlerle desteklemesi üzerinde duran davranışçı kuramcılara göre öğretimin ilkeleri aşağıdaki gibi sıralanmaktadır.

- Öğrenenlerin uyaranla etkilendirilmesi ve uyarana karşı oluşan tepkinin kalıcı öğrenmeye çevrilebilmesi gerekmektedir.
- Öğrenme, pratiğe dayalı olmalıdır.

- Kabiliyetlerin oluşumunda ve öğretim sonucunda kazanılanların kalıcı olmasında tekrarın önemi büyüktür.
- Öğrenmenin yer etmesinde öğrenenin motive edilmiş olması önemlidir.

Bilişsel Kuramcılara Göre Öğretim İlkeleri

Bilişsel kuramcılara göre, öğrenenlerin ne bildikleri ve bu bilginin onlara ne şekilde aktarıldığı oldukça önemlidir (Aşılıoğlu, 2008).

Bilişsel kuramcılar öğretim ilkelerini aşağıdaki gibi sıralamışlardır.

- Öğrenme, geçmiş öğrenmeye bağlanmalıdır.
- Öğrenme, öğretene-öğrenen arasındaki etkileşimle ortaya çıkar.
- Öğretim süresince, öğrenene öğrendiklerini anlamlandırma olanağı sağlanmalıdır.
- Öğrenene, öğretimle kazandıklarını hayata geçirme şansı verilmelidir. Böylece öğrenen, öğrendiklerinin ne işe yaradığını görme imkanı bulur.
- Öğretim esnasında öğretene, bütün öğrenenleri eşit seviyeye yükseltmek için değil, her öğrenenin kapasitesinin sınırlarını zorlamak için uğraş vermelidir.

Duyuşsal Kuramcılara Göre Öğretim İlkeleri

Öğrenmenin tabiatından çok sonuçları ile alakadar olan duyuşsal kuramcılara göre öğretimin ilkeleri aşağıdaki gibidir.

- Eğitimin beklenen etkiyi verebilmesi için öğrenenin kendine güvenmesi ve beklentilerinin üst seviyede olması sağlanmalıdır.
- Öğretim süresince öğrenenin kendine duyduğu saygıyı zedelemeye yönelik davranışlardan kaçınılmalıdır.
- Sıhhatli bir benlik oluşumunu sağlamak adına öğrenene negatif yakıştırmalardan kaçınılmalıdır.
- Benlik tasarımının meydana getirilmesinde öğrenene dayanak olunmalıdır.

- Öğrenmede başarısız olanların kişiliğini zedeleyici, onları aşağılayıcı hal ve hareketlerden kaçınılmalıdır.
- Öğrenmede başarılı olanlar, takdir edilerek öğrenme istekleri kamçılandırılmalıdır.

Nörofizyolojik Kuramcılara Göre Öğretim İlkeleri

Öğrenmeyi insanlardaki biyokimyasal değişimlere bağlı olarak izah etmeye çalışan nörofizyolojik kuramcılara göre öğretim ilkeleri aşağıdaki gibi sıralanmıştır.

- Öğretim faaliyetleri boyunca birbirleri ile bağlantılı olan bilgi, duygu ve eylem birlikteliği sağlanmış olmalıdır.
- Öğretenle öğrenen arasındaki ilişki biçimi öğrenenin kendisine olan saygısını ve güvenini yükseltecek şekilde olmalıdır.
- Konuların öğretilirken konunun bütünü ve parçaları karşılıklı etkileşim içinde olacak tarzda ve aynı anda verilmelidir.
- Öğretme ortamı, öğrenme amacına yönelik şekilde dizayn edilmelidir.
- Öğretimde beyin uygun seviyede zorlanmalıdır. Korku ve aşırı kaygı, öğrenmeyi olumsuz yönde etkilemektedir.
- Her beyin kişiye hastır. Bu yüzden öğretim esnasında öğrenenlerin öğrenme kapasite ve şekillerinin birbirinden farklı olacağı gerçeği göz önüne alınmalıdır.

Tarih Öğrenimi

Tarih derslerine yönelik genel algının merkezinde bu dersin ezber temelli olduğu düşüncesi yatar. Tarih Öğretim Programı'ndaki ifadeler her ne kadar aksi bir söylem içerse de ders pratiğinde öğretmen ve öğrenci arasında tek taraflı bir ilişki, daha doğrusu genellikle öğretmenin merkezde olduğu bir ilişki söz konusudur. Bu ilişki biçimi merkezinde ilerleyen dersler, tarih dersi gibi, öğrencilerde bir soğuma eğilimi başlatabilmektedir. Freire, öğretmen ve öğrenci arasındaki bu tek taraflı ilişkiyi şöyle dile getirmektedir:

Tarih dersleri doğası gereği ampirik araçlardan mahrumdur. Fakat tarihin insan ve çevreyle olan muazzam ilişkisi, sınıfta veya sınıf dışında aktif katılımı içeren birçok etkinliğin rahatça tasarlanmasına olanak verir. Fakat buradaki temel sorunlardan birisi tarih derslerinde konu/müfredat yoğunluğunun fazla olması dolayısıyla bu tür etkinliklere zaman kalmayıştır. Öğretmenler ve tarih eğitimi uzmanlarının görüşleri de bu doğrultudadır (Bal, 2011). Konu yoğunluğunun fazla olması bir zaman problemi oluşturduğu için müze gezileri, film gösterimleri gibi nonformal ya da informal öğrenim alanlarından yeterince faydalanılamamasına neden olmaktadır. Bunun yanında Türkiye'deki tarih ders kitaplarının ve müfredatın etkinlik temelli (drama, hikâye, roman, karikatür, mizah, proje, harita kullanma, görsel kaynaklar gibi tarih öğretiminde yararlanılabilecek öğeler) programlanmamış olması, yine bu duruma yönelik başka bir sorundur. Bu sebeplerden ötürü informal öğrenme ortamlarının önemi bir kat daha artmaktadır.

Tarih, gündelik hayat ve insan ilişkileriyle doğrudan bağlantılı olduğu için informal olarak oldukça zengin bir öğrenme ortamına sahiptir. Dizi-filmler, TV programları gazete-dergiler, aile büyüklerinin anlatıları, tarihi mekânlar ve senaryolarını tarihten alan dijital oyunlar bu informal alanlardan bazılarıdır. Türkiye'deki bazı popüler dizilerin, filmlerin ve hatta bazı siyasi söylemlerin tarihçiler eşliğinde tartışıldığı televizyon programları, kamuoyu ilgisini tarihi konulara kaydırarak tarihe olan ilginin artmasını sağlamaktadır. (Demircioğlu, 2007). Bir yandan bu ekosistem, uzman kişilerin katıldığı tarih konulu televizyon programlarıyla, tarihçilerin nasıl çalıştığı, tarihsel bilginin güvenilirliğinin hangi açılardan değerlendirilebileceği ve tarihin nasıl inşa edildiğine dair izleyiciye de önemli ipuçları sunmaktadır. Bu da tarih için bir başka informal alan oluşturmaktadır.

Tarih Öğretiminin Sosyal Amaçları

Günümüzde düşüncelerin şekillendirilmesinde ve yaşanan toplum içindeki rollerin belirlenmesinde tarih önemli bir yere sahiptir. Bu nedenle devletler "kültürel miras ve değerleri kendi politikaları doğrultusunda hazırladıkları müfredat programlarıyla yeni kusaklara aktarırlar." Dolayısıyla tarih eğitimi, disiplin içi

amaçlarının dışında toplumsal amaçlar için de kullanılabilir. Bunun için özel bir çabaya gerek yoktur ve öğrencilere disiplin içi amaçlara uygun ve tarihsel yetenekleri geliştirmeye yönelik eğitim verilmelidir. Böylece toplumsal çıkarlara yönelik olan sosyal amaçlara da hizmet edilebilecektir. Bu hususları doğrulayan ya da biraz karşısında duran görüşler de vardır. Örneğin Tosh, toplumların kullanabileceği bir geçmişe ihtiyaç duyduklarını, kendi içlerinde farklı anlayışları benimsemiş birbirine rakip tarihler oluşturduklarını ve tarihçilerin bu farklı tarihlerden birinde yer alarak devlet otoritesini yerleştirmek gibi toplumsal bir göreve soyunduklarını, bu durumun da tarihin toplumsal bir rolünün olduğunu açıkça ortaya koyduğunu ifade etmektedir.” “Türkiye’de ilköğretime yönelik tarih öğretimi, “Sosyal Bilgiler Dersi” adı altında gerçekleştirilmektedir. Dersin esas amacı öğrencilere mantıklı ve iyi kararlar alabilmeleri, sorumluluk sahibi vatandaşlar gibi davranabilmeleri konusunda yardımcı olmaktır.” “Tarih öğretimi geleneksel olarak öğrencilere geçmiş olayların tarihi dengeli bir şekilde ve öğrencilerin öğreneceği şekilde öğretilir.

Postmodernizm

Postmodern ve postmodernizm fikirlerin farklı anlamları vardır ve bu kavramların ne olduğu konusunda hala pek çok anlaşmazlık vardır. Riotard, Jenks, Jenkins ve Holinger gibi popüler modern savunucuların da bu fikir hakkında farklı görüşleri vardır. Postmodernizm basit bir hikâyeye anlatılıyor. Modern bir eleştirmen olarak tanımladığı şey, postmodern olarak tanımlanabilmesidir. Bu anlamda postmodernizm, yüksek düzeyde bir moderniteyi, post-endüstriyel bir toplumu tanımlayan bir fikir olarak tanımlanabilir. Postmodernizmin modern olarak tanımlanmasının nedeni, kıyamet sonrasının modern eleştiri olarak ortaya çıkmasıdır (Aksoy, 2010; Koruroğlu, 2019 Kılıç ve Bayram, 2014; Aydın, 2006; Hollinger, 2005; Jencks, 2010).

Bir diğer araştırmacı Lyotard (2000) postmodernizmi, büyük hikâyelerin şüpheyle görülebildiği bir dönem olarak tanımlar. Kısacası, her şeyi anlatan modern anlatının şüphe ve hatayla görüldüğü açıktır. Nedeni, tek bir gerçeği veya herhangi bir şeyi bilmenin mümkün olmadığı postmodern bir durumu göstermektir. Bir başka

araştırmacı Jencks (2010) ise postmodernizmi modernizmin önemli bir aşaması olarak tanımlar. Bu tanımda görebileceğiniz gibi, sonuçlar, sonuçları tanımlamak için kullanılır. (Koruroğlu, 2019)

Postmoderniz ve Tarih Eğitime Yansımaları

Kıyamet sonrası anlayış için net bir açıklama yok. Bu anlayış çerçevesinde tarih, geçmiş olayların özellikle dil gelişimi ile ilgili olarak yorumlanarak yaratılan bir söylemdir. Postmodernistler, tarihin amaçtan çok insan fikrini izlediğini düşünüyor. (Yılmaz, 2013; Koruroğlu, 2019)

Postmodern yaklaşım, tarihsel tarihte kullanılan kökleri ve tarihçilerin oynadığı rolü eleştirir. Tarihsel tarihte dilsel yorumun ve dil kullanımının önemini vurguladı. Tarih, özellikleri biçiminde yorumlanmasıyla öne çıkan edebi bir malzeme olduğunu iddia ediyor. Aslında geçmişte bulunan tarihi kaynaklar ve belgeler bir tarihçinin yorumuna işaret eder. Bu nedenle postmodern teori, tarihsel olarak ortaya çıkmaya mahkumdur. Bu, modern tarihçilerin tarihsel bilgiyi inşa ettikleri ve geçmişı yorumlamak için kullandıkları gerçeğini görmezden geliyor. Bu açıdan tarihçiler postmodernizmi modern tarih anlayışına bir tehdit olarak görürler (Yılmaz, 2013; Southgate, 2012; Koruroğlu, 2019) .

Okulda tarih öğretirken, tarih yazmanız ve yeni öğretim yöntemlerini tartışmanız gerekir. Öğrencilerden bu yöntem hakkında düşünceleri ve farklı tarihçilerin ve ideologların çalışmalarını incelemeleri ve eleştirmeleri istenmelidir. Postmodern teoride bir tarih dersi öğretildiğinde, yorum dahil edilmez. Olumlu bir tarih görüşü olmadığı düşüncesinden yola çıkarak, resmi tarih dahil olmak üzere tarihsel yorumlamanın tarafsız olmadığı ve tarihi bu açıdan değerlendirmek için yapılması gerektiği konusunda öğrenciler bilgilendirilmelidir. (Iggers, 2000; Southgate, 2012; Koruroğlu, 2019).

Tarihsel bilgi, öğrencilere tarihi algılama ve yorumlama konusunda farklı bakış açıları sağlayacak şekilde yürütülmelidir. Tarihsel bilgi ezberlemeye dayanmamalı, öğrencilerin geçmişe dair algılarını ve tarihsel olayların nasıl yönetildiğini değiştirerek ve tarihsel çalışmadaki insan değişimlerini anlayarak yapılmalıdır. (Yılmaz, 2013; Boboc, 2012; Hart, 2007; Koruroğlu, 2019)

Modern durumlar, davranışsal yöntemleri eleştirir ve sınıfta bu sistemi izleyen yöntemleri kullanır. Öğrencilerin tarihi, bir kişinin adı, yeri ve tarihi ile birlikte ezberlenmiş bir konu olarak gördükleri bilinen bir gerçektir. Bu nedenle tarih öğretimi planlanırken öğretmenlerin öğretme ve öğretim yöntemleri göz ardı edilmelidir. Bunun yerine, öğrencilerin tarihi ve anlayışı daha iyi anlamalarına yardımcı olmak için sınıfta etkileşimli tartışmalar, sosyal tartışmalar, öğrenme çalışmaları ve problem çözme gibi yöntemler kullanılmalıdır. (Jenkins, 1997; Boboc, 2012; Coleman, 2002; Koruroğlu, 2019)

Topluluklar ve topluluklar tarih tarihinde daha önemlidir. Özellikle, resmi hayata dahil olmayan insanlar gerçekleşti, olay ortaya çıktı, tarihi ve topluluk ortaya çıktı. Bu nedenle, eğitim tarihi ve cümleleri, postmo gününün gününü anlamak için önemlidir. Kıyamet sonrası anlayış açısından, öğrencilerin içinde yaşadıkları toplulukları daha iyi anlamak için yerel tarih çalışmaları gerekir. Yerel tarihi incelemenin en iyi yollarından biri sözlü tarihtir. Öğrenciler, çalışmada mikro tarihi görebilir ve izole oldukları için resmi tarih kitaplarında yer almayan kişi ve kuruluşlara erişebilirler. (Yılmaz, 2013; Boboc, 2012, Koruroğlu, 2019)

Eğitimde Teknoloji

Teknolojinin hayatımızdaki yeri oldukça önemlidir. İnternete bağlı bir bilgisayar kullanarak yemek sipariş edebilir, para gönderebilir, arkadaşlarınıza hediyeler gönderebilir, iletişim kurabilir ve hatta diploma bile alabilirsiniz. Bunlar, teknoloji yardımıyla yapabileceğiniz şeylerden sadece birkaçı. Rost Teknolojiyi öğrenme bağlamında "bir şeyi başarmanın yolu" olarak tanımlıyor. (2002, s. 1)

Eğitim bilgisi, öğrenme ve öğretme süreci için çok önemlidir. Eğitim, eğitimin kalitesini artırabilir. Koyduğumuz hedeflere varabilmek için zamanı azaltabilirsiniz. Öğretmenin etkililiğini artırabilir. Ayrıca, öğrencileri çalıştırmadan veya eğitimin değerini düşürmeden de maliyetleri düşürebilirsiniz.

İnterneti eğitim için kullanmanın birçok faydası vardır. Bu, sürükleyici bir öğrenme ortamı yaratır. Bu, ilk elden ve kendi hızınızda okumayı öğrenme fırsatı sunar.. Öğrenmesi kolay çünkü sahip olduğunuz verilere erişebilir, sıfırlayabilir, toplayabilir, depolayabilir, işleyebilir, değiştirebilir, paylaşabilir ve koruyabilirsiniz. Giriş ve yenilikçi teknoloji eğitim kalitesinin iyileştirilmesinde her zaman önemli bir rol oynar.

Uzaktan Eğitim

Uzaktan eğitim, öğrencilerin bir öğretmenin parçası olmadan eğitime katılmalarını sağlayan bir eğitim sistemidir (Johnson ve Aragon, 2003). Bu müfredat öğrencilerin kendileri için çalışmalarına, kendi öğrenmeleri için sorumluluk almalarına ve gerektiğinde öğrenme etkinliklerine katılmalarına izin verir. Uzaktan öğrenmenin ana fikri, öğrenci ve öğretmenlerin eğitim sisteminde farklı pozisyonlarda olmasıdır. Öğrenciler ve öğretmenler farklı yerlerde olduklarından, bilgi alışverişini ve etkileşimini sağlamak için farklı bağımlılıkları vardır. Uzaktan eğitim, göz okuma dahil organize öğrenme ve eğitime olan ihtiyacı vurgular. Bununla birlikte, ileri eğitimdeki temel fark, uzaktan öğrenmenin farklı yerlerde gerçekleşmesi ve bilgi ve iletişimin farklı yollarla edinilmesidir. Bu durumda uzaktan eğitim, gerçekte öğretildiği ortamın dışında bir yerde, özel derslerde, öğretim yöntemlerinde, çeşitli iletişim stratejilerinde ve bunların nasıl yönetileceğinde gerçekleştirilir ve özel planlama ve süreçler gerektirir. (Moore ve Kearsley, 2005)

Yeni bir eğitim tarzı olan uzaktan eğitim, herkes için öğrenmeyi kolaylaştırır ve bina kodları altında öğrenmeyi geliştirmek için seçenekler sunar. Aynı zamanda, teknik araçlar uzaktan öğrenmenin ayrılmaz bir parçası haline geldi. Kasetler, kablolar, küçük diskler vb. (Isman, Dabaj, Altınay ve Altınay, 2003).

Teknolojinin ilerlemesiyle mesafe büyük bir sorun olmaktan çıktı ve uzaktaki insanların bile etkili öğrenme becerileri edinebileceği düşünülüyor. Bu nedenlerin dışında, dünya çapında "yaşam eğitimi" aydınlanmasının gelişmesi, uzaktan eğitim ihtiyacının nedenlerinden biridir. "Uzaktan eğitim, insanların hayatlarının her anında ihtiyaç duydukları kaliteli eğitimi almalarını sağlar ve eğitim demokrasisinin gelişmesine katkıda bulunur" (Özer, 1990).

Çevrim içi Eğitim

Bilgisayar ağlarının hızlı gelişimi çalışmalarımızı ve hayatımızı değiştirdi. Bu, öğrenme materyallerinin oluşturulması, geliştirilmesi, depolanması ve dağıtımı ve bu kaynaklara bilgisayar ağları aracılığıyla erişim için yeni fırsatlar sunar (Chou ve Tsai, 2002, s.623). Uzaktan öğrenmenin planlanması, uygulanması, değerlendirilmesi ve iyileştirilmesi süreçleri bu yeni fırsatlar sayesinde yeni biçimler almıştır. Uzaktan eğitim için yeni bir ortam ekleyen ve bilgisayarların belirli bir ağa küresel entegrasyonunu duyuran bir ağ (Altun, 2005, s. 20) internettir. 1990'ların başından bu yana, internetin akademik açıdan önemli bir araç olduğu kanıtlanmıştır (Wulff ve diğerleri, 2000, s. 143). İnternet uygulamalarındaki en popüler uygulamalar, çoğu internet (200) ve diğer internet uygulamaları, internet eğitimi ve web eğitimi türleri ve eğitim türleri belirir. Web'de, insanlar dünyadaki herhangi bir zamanda bilgi ve kaynaklara erişebilir. Bu olası internet sayesinde, öğrencinin içeriği öğrenme moduna sahip bir bilgisayarla birlikte gönderilir. Bu nedenle, öğrenme, eğitim hizmetleri ve çevrimiçi eğitim hizmetleri, öğrenme desteği (ağ) içerir. (Çalışkan, 2002)

Teknoloji Destekli Tarih Öğretimi

Bilişim teknolojilerinin kullanımı, ülkelerin eğitim sistemlerinde ve yeni eğitim programlarında önemle vurgulanmaya başlanmış ve teknoloji ile eğitim-öğretim ayrılmaz bir bütün haline gelmiştir. Özellikle bilişim teknolojileri içindeki bilgisayar ve internet altyapısının öğrencilere kazandırılması gereken bilgi, beceri, değer ve

kavramları elde etme, bilgiyi aktif bir şekilde işleme koyma ve o bilginin kalıcı olmasını sağlamada büyük katkı sunduğu düşünülmektedir (Yılmaz ve Horzum, 2005). Mevcut öğretim programındaki yöntemlerin yetersiz kaldığı günümüz eğitim sisteminde çoklu zekâ uygulamaları ve yapılandırmacı yaklaşım ile ortaya çıkan becerilerin, bilişim teknolojileriyle daha etkin olarak kullanılması planlanmaktadır.

FATİH Projesi çeşitli bileşenleri ile lise tarih derslerinde kullanmaya uygun bir projedir. FATİH projesi beş ana bileşenden oluşmaktadır (MEB, 2010). Bunlar;

- 1- Donanım ve yazılım altyapısının sağlanması,
- 2- Eğitsel e-içeriğin sağlanması ve yönetilmesi,
- 3- Öğretim programlarında etkin BT kullanımı,
- 4- Öğretmenlerin hizmetiçi eğitimi,
- 5- Bilinçli, güvenli, yönetilebilir ve ölçülebilir BT kullanımının sağlanmasıdır.

Bu projenin özellikle teknoloji ile eğitim öğretimi bir araya getirmesi eğitim ve öğretimdeki derslerin aktarım kalitesini artıracaktır. Tarih derslerinde de kullanılması mümkün olan akıllı tahta, tablet bilgisayar ve çok fonksiyonlu yazıcı gibi aletler, tarih öğretiminde öğretmen ve öğrencilere büyük fayda sağlayacaktır. Eğitsel içeriklerin FATİH Projesi kapsamında hayata geçirilmiş olan EBA' dan sağlanıyor olması da güvenilir kaynak problemini ortadan kaldırmış olacaktır. FATİH Projesi kapsamında hizmetiçi eğitim gören tüm öğretmenler eğitimde teknoloji kullanımı noktasında gerekli şekilde bilinçlendirilmiş olmaktadır. Tarih derslerinde bu proje kapsamında teknolojinin kullanılmasının öğrencilere ve öğretmenlere faydaları ise şu şekilde belirtilmektedir:

- Tarih derslerinde çoklu zekâyâ sahip ve görsel öğrenimi seçmiş olan öğrenciler için daha aktif bir öğrenme platformu oluşturulabilir,
- Tarih derslerinde öğrenciler vakitlerini daha etkili kullanabilir,
- Tarih dersleri, tebeşir tozu ya da kalem kokusu olmadığı için daha hijyenik ve sağlıklıdır,

- Tarih derslerinde, sınırsız bir yazı yazma ortamı oluşturur,
- Öğrencilerin tarih derslerindeki derse olan ilgisini ve güdülerini olumlu yönde etkiler,
- Öğretmenler tarih derslerinde ders saatini daha etkin ve verimli kullanabilir,
- Tarih derslerinde farklı öğrenim yöntemi tercihi ile farklı yöntemlere ihtiyaç duyulan öğrencilere basit biçimde bilginin ulaştırılmasını sağlar.
- Bilgisayarda tarih dersleri ile ilgili her türlü not ve doküman üzerinde işlem yapılabilir, bunlar kaydedilip paylaşılabilir,
- Tarih derslerinde akıllı tahtayı etkin kullanan öğretmenlerin işini kolaylaştırarak ve derslerin daha zevkli geçmesini sağlayarak öğrencilerin öğrenmelerini kolaylaştırır,
- Tarih derslerinde öğretmen ile grup etkileşimini ve yaratıcı düşünceyi geliştirir,
- Tarih derslerinde öğretmeni bilgisayar odaklı olmaktan çıkarır, böylece fiziksel olarak tüm sınıf derste daha etkin olabilir,
- Tarih derslerinde derslerin güçlü ve kalıcı etki oluşturmasına yardım eder,
- Tarih derslerinde renk, ses, sürükle-bırak aktiviteleri ile öğrencilerin, ilgi, motivasyon ve dikkatlerinin çoğalması sağlanır,
- Okullardaki idari maliyetleri (tebeşir vb.) düşürmenin yanında, tarih derslerindeki akıllı tahta ile bir adet bilgisayarı olan sınıflardaki sınırlı bilgisayar kullanımını önler (MEB, 2015),
- Akıllı tahta kullanımı sayesinde öğrencilerin grafik çizimini, elleriyle çizdiği grafiklere göre daha kolay yapabilir ayrıca tarih derslerinde harita çiziminde de kullanılabilir,
- Akıllı tahta kullanımı ile beraber tarih derslerinde öğrencilerin motor hareketlerinin gelişimine de yardımcı olduğu belirtilmektedir,

- Akıllı tahtayı uzun süre kullanan öğrencilerin, çeşitli alandaki çalışmalarda öğrencilerin öğrenme hızlarında ciddi etki oluşmaktadır (Buff, 2012). Tarih derslerinde de öğrencilerin öğreniminde hızlanma sağlayacağı düşünülmektedir,

- Tabletlerin kolay taşınabilir ve hafif olması sayesinde tarih derslerine tabletlerini sürekli getirme imkanı bulacak öğrencilerin derste bahsi geçebilecek harita veya kitaplardan elde edilebilecek bilgilere kolayca ulaşabilmeleri sağlanabilir,

- Fiyatların uygun olması, birçok tarihi mekânlara gitmeden sanal gezinti ile oraları bir ücret ödmeden gezebilme imkânı verecektir,

- Bilgisayarda yapılabilecek olan hemen hemen tüm işlerin tablet PC'lerde de yapılabilmesi ile tarihi konularda araştırmanın da kolaylıkla yapılabilmesi sağlanır,

- Öğrencilerin derste sıkılmalarına karşı içerisinde bulunan tarih bilgisiyle öğrencilere katkı sağlayacak oyunların oynanabilmesi veya tarihe dair film ve belgesel izlenebilmesi sağlanabilir (Kıralli, 2013),

- Tarih dersinde de öğretmen tablet PC kullanarak öğrencilere sırtını dönmeden dersini anlatabilir, göz temasının artmasını sağlar ve sosyal iletişimi artırır,

- Tarih dersinde de tabletin görüntüsünü akıllı tahtaya aktararak yazı tahtası gibi kullanabilir, bu sayede sınıfın istediği yerinden dersini anlatabilir (Çağlar, 2012).

Bunların yanı sıra sınırlılıkları şu şekilde sıralanabilir:

- Genelde olabileceği gibi tarih dersinde de tablet bilgisayarların sızdırdığı radyasyon sağlığa zarar verebilir,

- Tablet bilgisayarlar tarih derslerinde, öğretmeni ile öğrenci arasındaki iletişimi azaltabilir,

- Tablet bilgisayarlar tarih derslerinde, öğretmenlerin öğrencilerin yeteneklerini fark etmesinde bir engel teşkil edebilir (Daşdemir vd., 2012).

- Tablet bilgisayarlar tarih derslerinde, öğrenciyi hazır bilgiye teşvik edebilir,

- Tablet bilgisayarlar tarih dersinin amacının dışında tercih edilebilir.

İlgili Araştırmalar

(Gürol vd. 2012). yaptığı çalışmada, öğretmenlerin bilişim teknolojilerini kullanmaya yönelik kaygılarının olduğu ve FATİH Projesi' ndeki altyapı sorunlarının öğretmenlerin proje ile ilgili olumsuz düşünce geliştirmesine neden olduğu belirtilmiştir. Ayrıca projenin katkısının en fazla olacağı dersleri ise fen ve teknoloji, sözel dersler ve sosyal bilgiler dersi olarak belirtmişlerdir.

Bulut ve Koçoğlu'nun (2012) yaptığı çalışmada, akıllı tahta kullanımının soyut unsurları ve konuları somutlaştırdığı, idrak ederek öğrenmeyi sağladığı ve çocukların etkin öğrenmesini desteklediği yönde sonuçlar saptanmıştır. Diğer yandan sosyal bilgiler öğretmenlerinin çoğunun akıllı tahtayı nasıl kullanacağı konusunda yeterli bilgiye sahip olmadıkları ortaya koyulmuştur.

Karakaya (2013)'nın çalışmasında, öğretmenlerin okullarda kurulu olan sistemi tam anlamıyla çalıştıramadığı, tabletler sebebiyle öğrencileri derse odaklayamadığı ve tabletlere veri girişi yapamadığı belirtilmiştir. Ayrıca tabletlerde verilerin kaybolduğu, akıllı tahtaların sürekli arızalandığı, teknik destek alınamadığı, yazılımların dikkat çekici olmadığı ve öğretmenlerin yeterli teknolojik bilgisinin olmadığı belirtilmiştir.

Polat (2014)'ın yaptığı çalışmada öğretmenlerin e-içerik hazırlama konusunda kaygı yaşadığı sonucuna ulaşmakla beraber, hizmet öncesi aldıkları eğitimin de yeterli olmadığı görüşünde oldukları belirtilmiştir. Öğretim teknolojileri ve materyal geliştirme dersini tamamlayan öğretmenlerin ise e-içerik geliştirmede kendilerine daha çok güvendiklerini ortaya koymuştur.

2017 yılında yapılan bir diğer çalışma ise, TC Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İlköğretim Ana Bilim Dalı Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Bilim Dalı bünyesinde gerçekleştirilmiştir. Yerel Tarih Öğretim Yöntemini Sosyal Bilgiler Dersinde Uygulamaya Koymak: Bir Eylem Araştırması şeklinde olan yüksek lisans tezinde araştırmacı, nitel araştırma yöntemlerini kullanarak ve eylem araştırması

modellenmiştir. Araştırmada veri toplama araçları olarak, öğrenci günlüğü, öğrenci proje ve ödevleri, öğrenci proje değerlendirme açık uçlu anketi ve araştırmacı günlükleri betimsel analiz yöntemi ile çözümlenmiştir. Araştırmada elde edilen bulgulara göre öğrencilerin araştırma öncesindeki tarih algıları ile araştırma sonrası yerel tarih kavramına ilişkin algılarında değişiklik olduğu ve öğrenci başarısının da bu yöntem ile arttığı saptanmıştır.

Çiçekli (2014)'nin "Ortaöğretim Kurumlarında Görev Yapan Öğretmenlerin FATİH Projesi Kapsamında Akıllı Tahta Kullanımına Yönelik Görüşleri" üzerine yaptığı çalışmada, akıllı tahtaların kalibrasyon gibi sıkıntılarının olduğunu, bazen derslerde sıkıntılara neden olduğunu, son yıllarda çok aktif olarak kullanıldığını, böylece öğretmen ve öğrenciler için olumlu sonuçlar alındığını belirtmiştir.

Yılmaz ve Naci (2017) yaptıkları nitel araştırmada, öğretmenlerin tablet bilgisayar ve akıllı tahtanın eğitimde kullanılması yönünde destek verdiklerine ancak çalışmaya katılan öğretmenlerden bir kısmının bu teknolojiyi kullanma yönünde tam donanımlı olmadıklarına ulaşımlardır.

Karanfiller, Göksu ve Yurtkan (2017) mobil uygulamaların öğretimde kullanımı üzerine yaptıkları çalışmalarında, özel öğretim gereksinimi olan öğrenciler için temel kavram öğretiminde ve diğer öğrenme süreçlerinde bu tasarımın kullanılabileceği sonucuna ulaşımlardır.

Çiçekli (2014)'nin yazmış olduğu yüksek lisans tezinde, ortaöğretim kurumlarında vazifeli olan öğretmenlerin FATİH Projesi uygulamasında sınıflara yerleştirilen akıllı tahtaları kullanmalarının öğretimde kalıcılık yönünü ve öğrencilerin motivasyonuna etkisini irdelemeyi amaçlamıştır. Araştırma neticesinde, sınıflara yerleştirilen akıllı tahtaların kullanımının zamanla yükseldiği saptanırken; akıllı tahtalarda teknik problemlerin olduğu ve internet bağlantı ivmesindeki yavaşlığın derslerde aktif kullanmada problem teşkil ettiği ifade edilmiştir. Öğretim platformlarında akıllı tahta kullanımı ile öğrencilerin derslerdeki dikkatlerinin ve isteklerinin çoğalarak

zamandan da kazanç sağlandığı, öğretim sahasının zenginleştirildiği, eğitimde görsellik ve işitsellik elde edilerek öğrencilerin idrakı zor ve kompleks olan üniteleri açıklamak için öğretmenlere çok fazla kolaylıklar sağladığı vurgulanmaktadır. Bu bağlamda FATİH Projesi' nin özellikle teknoloji ile eğitim öğretimi bir araya getirmesi eğitim ve öğretimdeki derslerin aktarım kalitesini artıracaktır. Tarih derslerinde de kullanılabilen bilgisayar, internet, karekod, akıllı tahta, tablet bilgisayar ve çok fonksiyonlu yazıcı gibi teknolojik araçlarla tarih derslerinde öğretmen ve öğrencilere büyük kolaylık sunacaktır. Özellikle şuan ön planda olan karekod teknolojisinin çevrimiçi bilgilere ulaşım için kullanılması mobil destekli tarih öğrenme çalışmalarına da ışık tutmaktadır. Literatüre baktığımızda bu imkânların tarih öğretimi bakımından kullanılmadığı ayrıca bu araştırmanın özgün bir çalışma olarak bundan sonraki çalışmalara kılavuz olabileceği düşünülmektedir.

Al-Fahad (2009), çalışmasında “Öğrencilerin Mobil Öğrenmenin Etkililiğine Karşı Tutum ve Görüşleri” ni belirlemek amacıyla; King Saud Üniversitesi'nde eğitim alan ve yaşları 18 -26 arasında değişen 186 kız öğrenciyi kapsayan bir araştırma yapmıştır. Öğrencilerin görüşleri 5'li likert tipi ölçek kullanılarak toplanmış ve tanımlayıcı istatistik yöntemi ile analiz edilmiştir. Araştırmada bütün öğrencilerin cep telefonuna sahip oldukları, mobil öğrenmenin öğrencilerin büyük çoğunluğu tarafından benimsendiği, öğrencilerin büyük çoğunluğu kablosuz ağların öğrenme materyallerine erişimi kolaylaştırarak daha bireysel çalışabilmeyi sağladığını ifade etmişlerdir. Bununla birlikte mobil öğrenmenin öğretmen ile öğrenciler arasındaki iletişime katkı sağladığı sonucu ortaya çıkmıştır. Ayrıca öğrenciler mobil araçlarla öğrenmenin yüksek maliyetlere mal olduğunu belirtmişlerdir.

Maderia, Sousa, Pires, Esteves ve Dias (2009) “Öğrenciler için mobil ve internet tabanlı bir öğrenme sistemi” konulu çalışmalarında aynı eğitim içeriğinin farklı biçimlerde bilgisayar ve mobil araçlardan görüntülenebildiği, iki ayrı modülden oluşan öğrenme sistemi kullanmışlardır. Araştırmacılara göre bilgisayardan erişilebilen internet tabanlı öğrenme modülünün mobil araçlardan erişilebilen bir öğrenme modülüyle desteklenerek sunulması bireysel öğrenmeyi desteklemektedir.

Leone ve Leo (2011), karekodlar yardımıyla basılı araçlar ve dijital araçları birbirlerine entegre ettikleri çalışmada, İngilizce öğrenme kursuna yönelik üç türlü senaryo geliştirilmiştir. Öğrenme aşamasında, gramer ile kelime öğrenme aktiviteleri yapılmıştır. Örneklem olarak 54 kişinin katılım sağladığı araştırmanın neticesinde, zorlukların yanı sıra iyileşmeler olduğu tespit edilmiştir, karekodların sunduğu kolaylıklar ile öğrenmeye kattığı kişiselleştirilebilirlik ile eğitimde mobil araçların etkisinin artabileceği ifade edilmiştir.

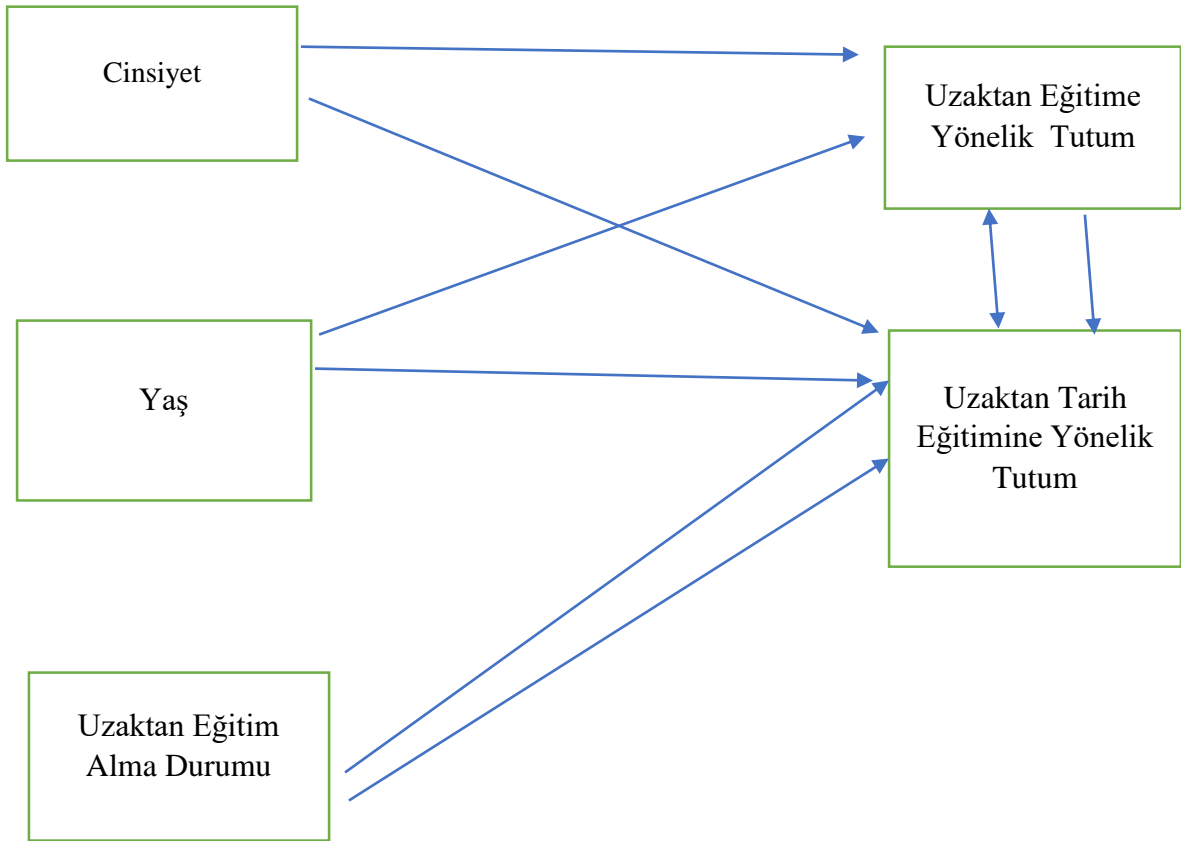
ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Araştırmanın bu bölümünde araştırma modeline, evren ve örnekleme, araştırma soruları ve hipotezlerine veri toplama aracına, etik boyut ve prosedürü ve verilerin analizine ilişkin bilgilere yer verilmiştir.

Araştırma Modeli ve Yöntemi

Bu araştırmada genel tarama modellerinden tekil tarama modeli uygulanmıştır. Daha farklı bir deyişle, genel tarama modelleri araştırma konusuna dahil olan evren hakkında genel bir görüş elde etmek amacı ile uygulanır ve evrenin tümü ya da ondan seçilen bir grup üzerinde araştırma gerçekleştirilir (Karasar, 2016). Önceden de ifade edildiği üzere mevcut araştırmada, tekil tarama modeli kullanılmıştır. Tekil tarama modelinde ise araştırma kapsamına dahil olan olay, madde, birey kurum ve duruma ait değişkenler ayrı ayrı tespit edilmeye çalışılır. Tekil tarama modelinin odak noktasında zaman, durum ve alışkanlıkların nasıl şekillendiğini saptamak yer almaktadır (Karasar, 2016). Bu çerçeveden bakıldığında, KKTC’de ve TC’de ortaöğretim ve yükseköğretim kurumlarında 2019-2020 eğitim-öğretim yılı bahar dönemi boyunca çevrim içi eğitim modeli ile eğitimlerini sürdüren öğrencilerin çevrim içi tarih eğitimine ve uzaktan eğitime yönelik bakış açılarını şekillendiren çeşitli değişkenler tek tek incelenerek bakış açılarının saptanabilmesi için tekil tarama modelinin uygulanması gerekmektedir. Öte taraftan çalışmanın bağımsız değişkenini katılımcıların uzaktan eğitime yönelik bakış açıları bağımlı değişkenini ise uzaktan tarih eğitimine yönelik tutumları oluşturmaktadır. Bu bağlamda mevcut çalışma, iki değişken arasındaki ilişkinin anlamlılık düzeyini, yönünü ve derecesini ortaya çıkarmayı hedeflediğinden dolayı araştırmada ilişkisel tarama modeli uygulanmıştır. Bunun yanında, katılımcıların uzaktan eğitime yönelik bakış açılarının uzaktan tarih eğitimine yönelik tutumlarının belirlenmesinde önemli rol oynadığı düşünülmektedir. Bu bağlamda çalışmada katılımcıların uzaktan eğitime yönelik bakış açılarının uzaktan tarih eğitimine yönelik düşünceleri üzerine etkisi olup olmadığının tespit edilmesi de araştırma konusunun kapsamına dahil edilmiştir. Diğer

yandan araştırmada nicel araştırma deseni uygulanmıştır. Söz konusu araştırma deseninin en önemli özelliği katılımcılardan elde edilen verilerin araştırma sorularına bağlı kalınarak istatistiksel analizler yapılmasına ve elde edilen neticelerin sayısal değerlerle yorumlanmasına imkân tanınmasıdır (Metin, 2016). İlgili alanyazında yapılan literatür çalışmalarında iki kavram arasındaki ilişkiyi ve etkiyi ele alan herhangi bir çalışmanın yapılmadığı ancak bu çalışmada da şekil olarak kavramsal modele iki kavram arasındaki ilişkiyi ve etkiyi şekil olarak ifade edecek kavramsal modele şekil 1’de yer verilmiştir

şekil 1. Araştırmanın Kavramsal Modeli

Evren ve rneklem

Araştırmanın evrenini veri toplama süreci olarak belirlenen Mart 2020 - Haziran 2020 eğitim-öğretim döneminde KKTC ve TC'deki ortaöğretim ve yükseköğretim kurumlarında eğitim ve öğretimine çevrim içi eğitim modeli ile devam eden öğrenciler oluşturmaktadır. Çalışmanın örneklemini ise mevcut çalışmaya KKTC'de bulunan ortaöğretim ve yükseköğretim kurumlarında tarih eğitimini çevrimiçi eğitim modeli ile öğrenen ve çalışmaya katkıda bulunmayı kabul etmiş 677 öğrenci oluşturmuştur. Çalışmada, amaçsal örneklem (purposive sampling) yöntemlerinden maksimum çeşitlilik yöntemi uygulanmıştır. Amaçsal örneklem; araştırmacılara derinlemesine çalışma imkânı sunan ve daha zengin bulgular elde etmelerine şans tanıyan örneklem yöntemidir (Büyüköztürk, 2012). Maksimum çeşitlilik örnekleme ise araştırma konusu ışığında örneklemin kendi içinde benzeşik ancak farklı durumlardan oluşmasıdır (Büyüköztürk, 2012). Bu çerçeveden hareketle, çalışmada KKTC ve TC'deki ortaöğretim ve yükseköğretim kademelerinde çevrim içi eğitim modeli ile eğitim ve öğretimlerini sürdüren fakat birbirlerinden farklı sosyodemografik değişkenlere ve öğrenme alışkanlıklarına sahip öğrencilerden veri elde etmek amacı ile “çeşitlilik örnekleme yönteminin” en uygun örneklem yöntemi olacağı düşünüldüğünden çalışmada “örneklem yöntemi” olarak uygulanmıştır.

Araştırma Soruları ve Hipotezler

Çalışmada KKTC ve TC'deki ortaöğretim ve yükseköğretim kurumlarında çevrim içi eğitim modeli ile eğitim ve öğretimlerini sürdüren üniversite öğrencilerinin çevrim içi tarih eğitimine ilişkin bakış açılarının ortaya çıkarılması amaçlanmıştır. Bu amaç ışığında şekillenen araştırma sorularına aşağıda yer verilmiştir.

- Katılımcı öğrencilerin çevrimiçi tarih eğitimine yönelik bakış açıları ne düzeydedir?
- Katılımcı öğrencilerin çevrim içi eğitime yönelik bakış açıları ne düzeydedir?

Yukarıda ifade edilen araştırma sorularına ilaveten çalışmanın hipotezlerine ilişkin bilgilere aşağıda yer verilmiştir.

H₁: Katılımcı öğrenciler, cinsiyetlerine göre Uzaktan Tarih Eğitimine Yönelik Tutum düzeyleri ve Uzaktan Eğitimi Değerlendirme düzeyi açısından birbirlerinden anlamlı olarak farklılaşmaktadırlar.

H₂: Katılımcı öğrenciler, yaşlarına göre Uzaktan Tarih Eğitime Yönelik Tutum düzeyi ve Uzaktan Eğitimi Değerlendirme düzeyi bakımından birbirlerinden anlamlı olarak farklılaşmaktadırlar.

H₃: Katılımcı öğrenciler, daha önceden uzaktan eğitim alma durumlarına göre Uzaktan Tarih Eğitime Yönelik Tutum düzeyi ve Uzaktan Eğitimi Değerlendirme düzeyi bakımından birbirlerinden anlamlı olarak farklılaşmaktadırlar.

H₄: Katılımcı öğrencilerin uzaktan eğitime yönelik bakış açıları ile uzaktan tarih eğitime yönelik tutumları arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H₅: Katılımcı öğrencilerin uzaktan eğitime yönelik bakış açılarının ile uzaktan tarih eğitime yönelik tutumları üzerinde anlamlı bir etkisi vardır.

Veri Toplama Aracı

Araştırmada, veri toplama aracı olarak kullanılan anket üç kısımdan yer almaktadır. Anketin ilk kısmında kişisel bilgi formu, ikinci kısmında ise Uzaktan Tarih Eğitime Yönelik Tutum Ölçeği (UZTEYTÖ) ve son olarak ise Uzaktan Eğitimi Değerlendirme Ölçeği yer almaktadır. Veri toplama aracına yönelik bilgilere alt başlıklar halinde aşağıda yer vermiştir.

Araştırmacı, veri toplama araçlarını geliştirme sürecinde kapsamlı bir analizin taramasını yapmış ve araştırma kapsamında hazırlanmış yüksek lisans, doktora ve hakemli dergilerden faydalanarak her iki ölçek için araştırma konusu ile yakından ilişkili olduğunu düşündüğü maddeleri bir araya toplayarak ‘‘ madde havuzu’’ oluşturmuştur. Daha farklı bir ifade ile araştırmacı uzaktan Tarih Eğitime Yönelik Tutum- Eğitim Değerlendirme Ölçeği ile alakalı maddeleri oluşturmada Sözüdoğru, Altınay, Doğu ve Altınay ve Altınay (2019) ‘‘ Evaminational Connectivist Theory in English Language Teaching (Bağlayıcı Teori Işığında İngilizce Dilinin Öğretilmesi) isimli makalesinden ve Eygü ve Karaman’ın (2013) Uzaktan Eğitim Öğrencilerinin Mezuniyet Algıları Üzerine Bir Araştırma isimli makalelerinden yararlanarak Uzaktan Eğitimi Değerlendirme Ölçeğinin maddelerini oluşturmuştur. Maddelerin bir araya getirilmesinden sonra (Sözüdoğru vd., 2019) makalesinde yer alan maddeler yeminin iki tercüman yardımı ile ‘‘ back forward’’ yöntemi ile İngilizceden Türkçeye, Türkçeden İngilizceye çevrilmiştir.

Bu işlemin ardından her iki ölçek için oluşturulan maddelerle ilgili alanda uzman 5 akademisyen tarafından incelenmiş ve söz konusu ölçeklerin akademisyenlerden ‘’ uzman görüş’’ alınmıştır. Bu araştırmadan sonra her iki ölçek için incelenen maddeler veri toplama aracına aktarılmış ve anlam bozukluğu ve anlaşılabilirlik bakımından kontrol edilmesi için Türk dil bilimcilerinden fikir alınmıştır. Hemen arkasından gerekli düzenlemeler yapılmış ve ölçek hazır hale getirilerek katılımcılara dağıtılmıştır. Katılımcılardan toplanan örnekler SPSS aracılığı ile çözümlenmiş ve ölçeğin yapısal geçerliliği KMO ve Bartlett testi yapıldıktan sonra faktör analizi gerçekleştirilerek test edilmiş ve maddelerin faktör yükleri kontrol edilmiş ve her iki ölçekte de maddelerin tek bir boyut altında toplandığı tespit edilmiştir.

Kişisel Bilgi Formu

Araştırmada kullanılan anketin ilk kısmını oluşturan kişisel bilgi formunda katılımcıların cinsiyet, yaş ve daha önce uzaktan eğitim alma durumları hakkında bilgi elde etme amacı doğrultusunda sorulan sorulara yer verilmiştir. Kişisel bilgi formu 3 sorudan oluşmuştur.

Uzaktan Tarih Eğitimine Yönelik Tutum Ölçeği (UZTEYTÖ)

Anketin ikinci kısmında KKTC ve TC’deki ortaöğretim ve yükseköğretim kurumlarında uzaktan eğitim modeli ile eğitim ve öğretimlerine devam eden katılımcıların uzaktan tarih eğitimine yönelik tutumlarını belirlemek amacı ile araştırmacı tarafından geliştirilen UZTEYTÖ yer almaktadır. UZTEYTÖ toplamda 32 maddeden oluşmaktadır. Örnek maddeler “ Uzaktan tarih eğitimi öğrencilere avantaj sunmaktadır.”, “ Uzaktan eğitim kullanışlı tarih öğrenim aracı değildir.”, “ Uzaktan tarih eğitim ile öğrenme antisosyaldir.”, “Uzaktan tarih eğitimi öğrencilerin motivasyonunu artırmaktadır.” şeklinde ifade edilmektedir. Yapılan faktör analizi neticesinde ölçeğin tek boyuttan oluştuğu ortaya çıkmıştır. Katılımcı öğrenciler cevaplarını 5’li Derecelendirme Ölçeği çerçevesinde ifade etmişlerdir. Bu bağlamda, 1= ”Kesinlikle Katılmıyorum”, 2=”Katılmıyorum”, 3=”Kararsızım”, 4=”Katılıyorum”, 5=”Kesinlikle Katılıyorum” şeklinde derecelendirilmiştir.

Uzaktan Eğitimi Değerlendirme Ölçeği (UZEDÖ)

Anketin üçüncü kısmında KKTC ve TC'deki anketin ikinci kısmında KKTC ve TC'deki ortaöğretim ve yükseköğretim kurumlarında uzaktan eğitim modeli ile eğitim ve öğretimlerine devam eden katılımcıların uzaktan eğitime yönelik bakış açılarını belirlemek amacı ile araştırmacı tarafından geliştirilen UZEDÖ yer almaktadır. UZEDÖ toplamda 18 maddeden oluşmaktadır. Örnek maddeler arasında “ Uzaktan eğitim sisteminin örgün eğitimde karşılaşmadığım materyaller sunduğunu düşünüyorum.”, “ Uzaktan eğitim sisteminde derslere ait duyuruları düzenli olarak takip ediyorum.”, “ Uzaktan eğitim sistemi bana çok karmaşık geliyor ”, “ Uzaktan eğitim sisteminin görsel açıdan eksik kaldığını düşünüyorum.” ifadeleri yer almıştır.

Yapılan faktör analizi neticesinde ölçeğin tek boyuttan oluştuğu ortaya çıkmıştır. Katılımcı öğrenciler cevaplarını 5’li Derecelendirme Ölçeği çerçevesinde ifade etmişlerdir. Bu bağlamda, 1= “Kesinlikle Katılmıyorum”, 2=“ Katılmıyorum”, 3=“Kararsızım”, 4=“Katılıyorum” ve 5=“Kesinlikle Katılıyorum” şeklinde derecelendirilmiştir.

Araştırmanın Etik Boyutu ve Prosedürü

KKTC ve TC’de bulunan ortaöğretim ve yükseköğretim idarecileri ile iletişime geçmiş ve çalışmanın amacı ve önemini onlarla paylaşmıştır. Çalışmaya katkıda bulunmayı onaylayan idarecilerden verilerin toplanması için görüşme talep edilmiştir. Gönüllülük esası gereğince, mevcut araştırmaya katkıda bulunmayı kabul eden katılımcılara anket dağıtılmıştır. Anketlerin, katılımcılar tarafından doldurulması yaklaşık 15 dakika sürmüştür. Araştırmacı, katılımcıların cevaplama tereddüt yaşadığı sorulara onların cevaplarını etkilemeyecek şekilde açıklamalarda bulunmuştur. Veri toplama sürecinin tamamlanması yaklaşık iki ay sürmüştür. Katılımcılardan elde edilen veriler, SPSS (Statistical Package for Social Sciences) programı ile çözümlenmiştir.

Verilerin Analizi

Araştırmada elde edilen verilerin analiz edilmesinde SPSS 23 (Statistical Package for Social Sciences) programı kullanılmıştır. Katılımcılardan toplanan veriler betimsel analizlerden frekans analizleri, normallik testi, parametrik olmayan anlamlı fark analizleri, Spearman Rank Korelasyon ve basit doğrusal regresyon analizleri ile çözümlenmiş ve yorumlanmıştır.

BULGULAR VE YORUMLAR

Araştırmanın bu kısmında çalışmada elde edilen veriler ışığında ortaya çıkan bulgulara ve yorumlara yer verilmiştir. Ortaya çıkan bulgular ve yorumlar alt başlıklar halinde açıklanmıştır.

Çalışmanın Sosyo-demografik Bulguları

Araştırmanın bu kısmında katılımcılarının tanımlayıcı bilgilerine ilişkin açıklamalara yer verilmiştir. Tanımlayıcı bilgiler sosyo-demografik bulgular şeklinde ifade edilmektedir. Bu bulguların çözümlenmesinde frekans analizi kullanılmıştır. Katılımcıların sosyo-demografik bulgularına ilişkin bilgilere Tablo 1’de yer verilmiştir.

Tablo 1
Katılımcıların Sosyo-demografik Bulguları

Cinsiyet	N	%
Kadın	404	59.7
Erkek	273	40.3
Yaş		
14 ve altı	25	3.7
15-18	224	33.1
19-22	355	52.4
23-26	42	6.2
27 ve üzeri	31	4.6
Uzaktan Eğitime Katılım Durumu		
Evet	434	64.1
Hayır	243	35.9
Toplam	677	100

N= Katılımcı Sayısı, %= Geçerli Yüzde

Mevcut araştırmaya katkıda bulunan katılımcıların sosyo-demografik bulguları incelendiğinde %59.7’sinin kadın, 40.3’nün ise erkek olduğu bulunmuştur. Araştırmaya katkıda bulunan katılımcıların %3.7’sinin 14 yaş ve altı yaş grubunda %33.1’nin 15-18 yaş grubunda, %52.4’nün 19-22 yaş grubunda, %6.2’sinin 23-26 yaş grubunda,

%4.6'sının 27 yaş ve üzerinde olduğu tespit edilmiştir. Katılımcıların % 64.1'i uzaktan eğitime katılmış, %35.9'u ise uzaktan eğitime katılmamıştır.

Araştırmada Veri Toplamak İçin Geliştirilen Ölçeğin Yapısal Geçerlilik ve Güvenirlilik Analizi Neticeleri

Yapılan herhangi bir çalışmanın bilimsel özellik ortaya koyabilmesi için belli başlı niteliklere haiz olması gerekmektedir. Bu niteliklerden en önemlileri arasında veri toplama araçları yer almaktadır. Daha farklı bir deyişle, veri toplama aracı olarak uygulanan anketler araştırma konusu ışığında hazırlanmış ifadelerden ya da sorulardan oluşmaktadır. Uygulanan anketlerin doğru bilgi ya da bulgu üretmesi araştırmacılar için oldukça önemli unsurlar arasında yer almaktadır. Dolayısı ile anketlerin uygun ölçüm yapması ya da bulgu üretebilmesi iki temel hususa bağlıdır. Bu hususlar sırası ile “geçerlik” ve “güvenirlilik” şeklinde ifade edilmektedirler. En basit ifade ile geçerlik veri toplama aracının ölçmeyi hedeflediği nitelik ve doğru ölçme derecesi biçiminde tarif edilirken, güvenirlilik ise ölçme aracının yapmış olduğu tek ölçümün kendi içindeki tutarlılık derecesi şeklinde tarif edilmektedir (Can, 2019, 387-388).

Bu araştırmada ölçeklerin geçerlik derecesini tespit etmek amacı ile Açıklayıcı Faktör Analizi, güvenirlilik derecesini tespit etmek için ise Cronbach Alpha Kat Sayısı Analizi uygulanmıştır. Analizlerin neticelerine ilişkin bilgiler tablo 2, 3 ve 4'te yer almaktadır.

Ölçeğin Açıklayıcı Faktör Analizi Neticesi

Araştırmada veri toplamak için geliştirilen Uzaktan Tarih Eğitimi ölçeği kullanılmıştır. Bahis konusu ölçeğin veri toplamada geçerli olup olmadığını tespit etmek amacı ile ölçeğe Açıklayıcı Faktör Analizi gerçekleştirilmiştir. Ölçeğin Açıklayıcı Faktör Analizi neticelerine Tablo 2'de yer verilmiştir.

Tablo 2

UZEDÖ KMO and Bartlett's Test Neticeleri

KMO and Bartlett's Test		
Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy.		,901
	Ki-Kare	8784,687
Barlett Testi	Sd	1487
	P	,000

KMO= Kaiser- Meyer- Olkin, Sd=Serbesiyet Derecesi, P= Anlamlılık Düzeyi

Elde edilen verilerin açımlayıcı faktör analizine uygunluğunun anlaşılması için yapılan KMO testi sonuçlarına göre ölçeğin KMO değeri 0.901'dir. Bu bağlamda bu değerler açımlayıcı faktör analizi için mükemmel olarak kabul edilmiştir. Ayrıca ki-kare değeri anlamlı çıkmıştır.

Tablo 3

UZTEYÖ KMO and Bartlett's Test Neticeleri

KMO and Bartlett's Test		
Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy.		,871
	Ki-Kare	8572,471
Barlett Testi	Sd	1471
	P	,000

KMO= Kaiser- Meyer- Olkin, Sd=Serbesiyet Derecesi, P= Anlamlılık Düzeyi

Elde edilen verilerin açımlayıcı faktör analizine uygunluğunun anlaşılması için yapılan KMO testi sonuçlarına göre ölçeğin KMO değeri 0.871'dir. Bu bağlamda bu değerler açımlayıcı faktör analizi için mükemmel olarak kabul edilmiştir. Ayrıca ki-kare değeri anlamlı çıkmıştır.

Ölçeğin Güvenirlilik Analizi Neticesi

Önceden de ifade edildiği üzere araştırmada veri toplamak için kullanılan ölçeklerin güvenilirlik testinde Cronbach Alpha uygulanmaktadır. Yaşar (2014:63) yaptığı çalışmasında Cronbach Alpha Kat Sayısının alabileceği aralıklara ve açıklamalara dair

ifadelere yer vermiştir. Bu ifadeler Tablo 4’te değinilmiştir. Çalışmada kullanılan ölçeğin güvenirlik analizi neticesine Tablo 5’te yer verilmiştir.

Tablo 4

Cronbach Alpha Katsayısı Aralıkları ve Güvenirlik Düzeyi Açıklamaları

Alfa Katsayısı Aralıkları	Güvenirlik Düzeyi
$0.00 \leq \alpha < 0.40$	Ölçek Güvenilir Değildir
$0.40 \leq \alpha < 0.60$	Ölçek Orta Güvenirliktedir
$0.60 \leq \alpha < 0.80$	Ölçek Oldukça Güvenilirdir
$0.80 \leq \alpha < 1.00$	Ölçek Yüksek Derecede Güvenilirdir.

Tablo 5

Uzaktan Eğitim Değerlendirme Ölçeği

Cronbach Alpha	Madde Sayısı
0.89	18

Tablo 6

Uzaktan Tarih Eğitimine Yönelik Tutum Ölçeği

Cronbach Alpha	Madde Sayısı
0.91	34

Elde edilen neticeler ışığında, çalışmada uygulanan Uzaktan Eğitim Değerlendirme Ölçeği (UZEDÖ) ve Uzaktan Tarih Eğitimine Yönelik Tutum Ölçeğinin (UZTEYTÖ) ölçeklerinin “yüksek derecede güvenilir” olduğunu ifade etmek mümkündür.

Çalışmanın Ortalama Analizi

Çalışmanın bu kısmında, araştırmaya katkıda bulunan katılımcıların Uzaktan Tarih Eğitimine Yönelik Tutum düzeyleri “derecelendirme aralıkları” ışığında tespit edilmeye çalışılmıştır. Derecelendirme aralıkları aynı zamanda ortalama aralıkları şeklinde de ifade edilmektedir. Bu bağlamda “derecelendirme aralıklarının” hesaplanması için (Puanlama Ölçeğindeki En Yüksek Değer- Puanlama Ölçeğindeki En Düşük Değer)/ Puanlama Ölçeğindeki En Yüksek Değer şeklinde ifade edilmektedir. Bu hesaplamadan

hareketle $(5-1)5=0.80$ söz konusu ölçeğin derecelendirme aralığı olarak hesaplanmıştır. Tablo 7’de ölçeğin derecelendirme aralıklarına ve aralık ifadelerine yer verilmiştir.

Tablo 7

UZEDÖ ve UZTEYTÖ Aralıkları ve Aralık İfadelerine İlişkin Bilgiler

UZEDÖ veUZTEYTÖ Aralıkları	Aralık ifadeleri
1.00-1.79	Kesinlikle Katılmıyorum
1.80-2.59	Katılmıyorum
2.60-3.39	Orta düzeyde katılıyorum
3.40-4.19	Katılıyorum
4.20-5.00	Kesinlikle katılıyorum

Tablo 8

Uzaktan Tarih Eğitime Yönelik Tutum Ölçeği Ortalama Analizi

Ölçek	N	$\bar{X}$	SS
UZTEYTÖ	677	3.04	0.55

N= Katılımcı Sayısı, UZTEYTÖ= Uzaktan tarih EğitimeYönelik tutum ölçeği, $\bar{X}$ =Ortalama, S.S=Standart Sapma

Elde edilen neticeler doğrultusunda, çalışmaya katkıda bulunan katılımcıların uzaktan eğitim yöntemi ile tarih eğitiminin sağlanmasına ilişkin kabul düzeylerinin “orta düzeyde” olduğu bulunmuştur ($\bar{X}=3.04$), SS=0.55).

Tablo 9

Uzaktan Eğitimin Değerlendirme Ölçeği Ortalama Analizi

Ölçek	N	$\bar{X}$	SS
UZEDÖ	677	3.15	0.79

N= Katılımcı Sayısı, UZEDÖ= *Uzaktan Eğitimin Değerlendirilmesi Ölçeği*, $\bar{X}$ =Ortalama, S.S=Standart Sapma

Katılımcılar, uzaktan eğitim yöntemi ile kendilerine sağlanan eğitimi değerlendirmişlerdir. Elde edilen neticeler katılımcıların uzaktan eğitime yönelik maddeleri “orta düzeyde” değerlendirmişlerdir. ($\bar{X}=3.04$), SS=0.55).

Çalışmanın Betimsel Analizleri

Araştırmanın bu bölümünde UZTEYTÖ ve UZEDÖ maddelerinin ortalama analizine yer verilmiştir. Daha geniş bir deyişle araştırmanın bu kısmında UZTEYTÖ ve UZEDÖ maddelerinin ortalaması en düşük ve en yüksek ortalamaya sahip maddeler ışığında değerlendirilmiştir. Çalışmanın betimsel analizlerine Tablo 10, 11, 12 ve 13'te yer verilmiştir.

Tablo 10

UZTEYTÖ Betimsel Analiz Neticesinde Elde edilen En düşük Değerli Ortalamalar

UZTEYTÖ Maddeleri	$\bar{X}$	SS
Uzaktan tarih eğitimi, yüz yüze tarihten daha etkilidir.	2.0591	1.24013
Uzaktan tarih eğitimi arkadaşlarım ve öğretmenimle ders hakkında daha detaylı ve derinlemesine bir konuşma yapmama olanak sağlar.	2.3900	1.25990
Uzaktan tarih eğitimi derste bahsedilen ve/veya anlatılan konuları daha geniş kapsamlı anlamama yardımcı olur.	2.4387	1.22517
Uzaktan tarih eğitim, tarih dersini öğrenmek için motivasyonumu artırdı.	2.4830	1.14552
Düşüncelerimi geleneksel yüz yüze sınıf ortamı yerine uzaktan tarih eğitim de tartışırken ve paylaşırken daha rahat hissediyorum.	2.5391	1.44741
Uzaktan tarih eğitim ile fırsat eşitliği sağlanmıştır	2.6012	1.28620

$\bar{X}$: Ortalama, SS= Standart Sapma

Elde edilen sonuçlar ışığında katılımcıların: “ Uzaktan tarih eğitimi yüz yüze eğitimden daha etkilidir.” ($\bar{X}$ = 2.0591, SS=1.24013), “ Uzaktan tarih eğitimi arkadaşlarım ve öğretmenimle ders hakkında daha detaylı ve derinlemesine bir konuşma yapmama olanak sağlar.” ($\bar{X}$ = 2.3900, SS=1.25990), “ Uzaktan tarih eğitimi derste bahsedilen ve/veya anlatılan konuları daha geniş kapsamlı anlamama yardımcı olur.” ($\bar{X}$ =2.4387, SS=1.22517), “ Uzaktan tarih eğitim, tarih dersini öğrenmek için motivasyonumu artırdı.” ($\bar{X}$ =2.4830, SS=1.14552), “ Düşüncelerimi geleneksel yüz yüze sınıf ortamı yerine uzaktan tarih eğitim de tartışırken ve paylaşırken daha rahat hissediyorum.” ($\bar{X}$ =2.5391, SS=1.44741) maddelerine “katılmıyorum” düzeyinde cevaplarımı ifade

ettikleri, uzaktan tarih eğitim ile fırsat eşitliği sağlanmıştır ($\bar{X}=2.6012, SS=1.28620$) maddesine ise katılımcıların”orta düzeyde katıldıkları” ortaya çıkmıştır.

Tablo 11

UZTEYTÖ Betimsel Analiz Neticesinde Elde edilen En Yüksek Değerli Ortalamalar

UZTEYTÖ Maddeleri	$\bar{X}$	SS
Uzaktan tarih eğitimi kullanışlı tarih öğrenim aracı değildir.	3.3294	1.17263
Uzaktan tarih eğitiminde ölçme ve değerlendirme sonucunun hemen alınması öğrenci motivasyonu artırır.	3.4018	1.21304
Uzaktan tarih eğitiminde öğrenme antisosyaldır	3.4180	1.17588
Uzaktan tarih eğitimde, eğitim ortamının kontrolü sağlıklı bir şekilde yapılamaz.	3.5495	1.33101
Tarih dersi ile alakalı aktiviteleri bilgisayar yerine elde yapmayı tercih ederim.	3.5835	1.18704
Tarih eğitiminin en iyi şekilde gerçekleşmesi için yüz yüze etkileşim gereklidir	4.1078	1.19610

$\bar{X}$: Ortalama, SS= Standart Sapma

Elde edilen bulgular ışığında katılımcıların; “ Uzaktan tarih eğitimi kullanışlı tarih öğrenim aracı değildir.” ($\bar{X} =3.3294, SS=1.7263$) ve “ Uzaktan tarih eğitiminde ölçme ve değerlendirme sonucunun hemen alınması öğrenci motivasyonu artırır.” ($\bar{X}=3.4018, SS=1.21304$),” Maddelerine “orta düzeyde katıldıkları” ancak” uzaktan tarih eğitiminde öğrenme anti-sosyaldır.” ($\bar{X} =3.4180, SS=1.17588$),” Uzaktan tarih eğitimde, eğitim ortamının kontrolü sağlıklı bir şekilde yapılamaz.”($\bar{X} =3.5495, SS= 1.33101$), “ Tarih dersi ile alakalı aktiviteleri bilgisayar yerine elde yapmayı tercih ederim.”($\bar{X} =3.5835, SS=1.18704$), “ Tarih eğitiminin en iyi şekilde gerçekleşmesi için yüz yüze etkileşim gereklidir.” ($\bar{X}=4.1078, SS=1.19610$) maddelerine “katılıyorum” şeklinde cevap verdikleri ortaya çıkmıştır.

Tablo 12

UZEDÖ Betimsel Analiz Neticesinde Elde edilen En düşük Değerli Ortalamalar

UZEDÖ Maddeleri	$\bar{X}$	SS
Sanal sınıf uygulamasının yüz yüze eğitim ile eşdeğerde olduğunu düşünüyorum.	2.2290	1.29491
Uzaktan eğitimin örgün eğitimde yer alan tüm derslerde kullanılabileceğini düşünüyorum.	2.4579	1.36202
Uzaktan eğitim sayesinde daha hızlı öğrenebiliyorum.	2.5436	1.29973
Uzaktan eğitim sisteminin işitsel ve görsel yönden desteklenmesi sebebiyle öğrenmemi kolaylaştırdığını düşünüyorum.	2.7755	1.30988
Uzaktan eğitim sisteminin örgün eğitimde karşılaşmadığım materyaller sunduğunu düşünüyorum	2.7947	1.24657
Katılmadığım canlı derslerin kayıtlarına sonradan ulaşabileceğimi ve kullanabileceğimi biliyorum.	2.9527	1.39764

$\bar{X}$: Ortalama, SS= Standart Sapma

Elde edilen bulgular ışığında katılımcıların; “ Sanal sınıf uygulamasının yüz yüze eğitim ile eşdeğerde olduğunu düşünüyorum.” ($\bar{X}$ = 2.2290, SS=1.29491), “ Uzaktan eğitimin örgün eğitimde yer alan tüm derslerde kullanılabileceğini düşünüyorum.” ($\bar{X}$ = 2.4579, SS= 1.36202) ve “ Uzaktan eğitim sayesinde daha hızlı öğrenebiliyorum.” ($\bar{X}$ =2.5436, SS=1.29973), maddelerinde “katılmıyorum”, düzeyinde cevap belirttikleri “ Uzaktan eğitim sisteminin işitsel ve görsel yönden desteklenmesi sebebiyle öğrenmemi kolaylaştırdığını düşünüyorum.” ($\bar{X}$ = 2,7755,SS= 1.30988), ” Uzaktan eğitim sisteminin örgün eğitimde karşılaşmadığım materyaller sunduğunu düşünüyorum.”($\bar{X}$ =2,7947,SS=1.24657), ” Katılmadığım canlı derslerin kayıtlarına sonradan ulaşabileceğimi ve kullanabileceğimi biliyorum.” ($\bar{X}$ 2,9527,SS 1.39764) maddelerine ise “orta düzeyde” katıldıkları bulgulanmıştır.

Tablo 13

UZEDÖ Betimsel Analiz Neticesinde Elde Edilen En Yüksek Değerli Ortalamalar

UZEDÖ Maddeleri	$\bar{X}$	SS
Uzaktan eğitim sistemine yüklenmiş olan ders içeriklerini düzenli olarak takip ediyorum.	3.4653	1.24655
Sanal sınıf uygulamasını nasıl kullanacağımı biliyorum.	3.4771	1.26684
Uzaktan eğitim sisteminde derslere ait duyuruları düzenli olarak takip ediyorum.	3.6160	1.22845
Aldığım derslere ait canlı (online) dersleri düzenli olarak takip ediyorum.	3.6573	1.31249
Uzaktan eğitim sistemi bana çok karmaşık geliyor.	3.7548	1.19373
Sanal sınıf uygulamasında zaman zaman teknik problemler ile karşılaşıyorum.	3.8656	1.08974

$\bar{X}$: Ortalama, SS= Standart Sapma

Elde edilen bulgular ışığında katılımcıların “ Uzaktan eğitim sistemine yüklenmiş olan ders içeriklerini düzenli olarak takip ediyorum.” ($\bar{X}$ =3.4653,SS= 1.24655), “ Sanal sınıf uygulamasını nasıl kullanacağımı biliyorum.” ($\bar{X}$ = 3.4771,SS 1.26684), “ Uzaktan eğitim sisteminde derslere ait duyuruları düzenli olarak takip ediyorum.” ($\bar{X}$ =3.6160,SS 1.22845), “ Aldığım derslere ait canlı (online) dersleri düzenli olarak takip ediyorum.” ($\bar{X}$ 3.6573,SS 1.31249), “ Uzaktan eğitim sistemi bana çok karmaşık geliyor.” ($\bar{X}$ =3.7548,SS 1.19373),”sanal sınıf uygulamasında zaman zaman teknik problemler ile karşılaşıyorum” ($\bar{X}$ =3.8656, SS= 1.08974) maddelerine “katılıyorum” düzeyinde cevaplarını ifade ettikleri ortaya çıkmıştır.

Araştırmada Uygulanan Ölçeklerin Normallik Testi

Çalışmaya katkıda bulunan öğrencilerin uzak tarih eğitimine yönelik bakış açılarının birbirlerinde istatistiksel olarak farklılaşıp farklılaşmadıklarını tespit etmek amacı ile anlamlı fark analizleri yapılır (Büyüköztürk, 2018). Anlamlı fark analizleri iki farklı başlık altında incelenmektedir. Daha farklı bir ifade ile katılımcı ya da çalışma grubundan toplanan verilerin normal dağılım göstermesi halinde parametrik anlamlı fark

analizleri, çarpıklık göstermesi durumunda ise parametrik olmayan anlamlı fark analizleri uygulanmaktadır (Pallant, 2013). Parametrik analizler arasında Bağımsız Örneklem T ve Tek Yönlü Varyans testleri yer alırken, parametrik olmayan analizler arasında Mann Whitney U ile Kruskal Wallis H testleri yer almaktadır (Field, 2009). Bu çerçeveden bakıldığında araştırmacının katılımcılardan elde etmiş olduğu veriyi normal dağılım gösterip göstermediğini bilerek doğru anlamlı fark analizlerini uygulaması açısından Normallik Testi oldukça önemli rol oynamaktadır. Çalışmanın normallik testi sonucuna tablo 14’de yer verilmiştir.

Tablo 14

Araştırmada Uygulanan Ölçeklerin Normallik Testi

	Kolmogorov-Smirnov ^a			Shapiro-Wilk		
	Statistic	Sd	Sig.	Statistic	sd	Sig.
UZEDÖ	0.045	677	0.02	0.94	677	0.00
UZTEYTÖ	0.039	677	0.01	0.99	677	0.01

UZEDÖ Uzaktan Eğitimin Değerlendirilmesi Ölçeği, UZTEYTÖ= Uzaktan Tarih Eğitimi Yönelik Tutum Ölçeği, sd: serbesiyet derecesi, sig: Anlamlılık Düzeyi

Yapılan çalışmada katılımcıların cinsiyetlerine, yaşlarına ve daha önceden uzaktan eğitime katılma durumlarına göre uzaktan eğitimi değerlendirme ve uzaktan tarih eğitime yönelik tutumları bakımından birbirlerinden istatistiksel olarak farklılaşıp farklılaşmadıklarını ortaya çıkarmak için parametrik olmayan testler uygulanmıştır. Uygulanan Kolmogorov analizi neticesinde anlamlılık değeri 0.05’ten küçük çıkmıştır. Bu durum da katılımcılardan elde edilen verilerin normal dağılım varsayımını karşılamadığını göstermektedir (Pallant, 2013). Bu yüzden de mevcut çalışmada anlamlı fark analizlerinde parametrik olmayan testler uygulanmıştır. Katılımcıların cinsiyetlerine, yaşlarına ve önceden uzaktan alma durumlarına göre Uzaktan Eğitimi Değerlendirmede ve Uzaktan Tarih Eğitime Yönelik Tutumları bakımından birbirlerinden istatistiksel açıdan anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadıklarının tespiti anlamlılık değeri (p) ışığında gerçekleşmiştir. Daha geniş bir ifade ile çıkan anlamlılık değeri (p) 0.05’ten küçük olması halinde anlamlı farklılıktan bahsedilmektedir (p<0.05) (Büyüköztürk,2017, s.168).

Çalışmanın bu kısmında cinsiyet, yaş ve son olarak ise uzaktan eğitim alma durumlarına yönelik bulguların çözümlenmesi ve yorumlanmasına dair gerçekleştirilen fark analizlere Tablo 15’de yer verilmiştir.

Tablo 15
Değişkenlere Göre Anlamlı Fark Analizleri

Değişkenler	Anlamlı Fark Analizleri
Cinsiyet	Mann Whitney U testi
Yaş	Kruskal Wallis H testi
Daha önce uzaktan eğitim alma durumu	Mann Whitney

Araştırmanın Hipotezlerinin Fark Analizleri Işığında Test Edimesi

Çalışmanın bu kısmında parametrik fark analizleri ışığında katılımcıların cinsiyetlerine, yaşlarına ve daha önce uzaktan eğitim alma durumlarına göre Uzaktan Tarih Eğitime Yönelik Tutumları incelenmiş ve elde edilen neticeler istatistiksel kuramlar doğrultusunda yorumlanmıştır.

H1: Katılımcılar, cinsiyetlerine göre (a) Uzaktan Tarih Eğitime Yönelik Tutumları ve (b) Uzaktan Eğitimi Değerlendirme bakımından birbirlerinden anlamlı bir biçimde farklılaşmaktadırlar.

Katılımcıların, (a) Uzaktan Tarih Eğitime Yönelik Tutumları ve (b) Uzaktan Eğitimi Değerlendirmede cinsiyetlerine göre birbirlerinin anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını tespit etmek amacıyla parametrik olmayan analizlerden Mann Whitney U analizi uygulanmıştır. Elde edilen sonuçlara Tablo 16’da yer verilmiştir.

Tablo 16

Katılımcıların Cinsiyetlerine Göre UZTEYTÖ ve UZEDÖ Puan Farklarına İlişkin Mann Whitney U Testi Sonuçları

Boyutlar	Cinsiyet	N	SO	ST	U	P
UZTEYTÖ	Kız	404	324.23	130990.50	49180.500	0.017*
	Erkek	273	360.85	98512.50		
UZEDÖ	Kız	404	336.84	136083.00	54273.000	0.721
	Erkek	273	342.20	93420.00		

Katılımcı öğrencilerin, Uzaktan Tarih Eğitime Yönelik tutumları bakımından cinsiyetlerine göre birbirlerinden anlamlı bir biçimde ($p=0.017<0.05$) farklılaştıkları bulunmuştur. Daha geniş bir deyişle, kız öğrencilerin erkek öğrencilere oranla uzaktan tarih eğitimi yönelik tutum düzeyleri daha üst düzeydedir. Uzaktan eğitimin değerlendirmesine ilişkin gerçekleştirilen testte ise kız ve erkek öğrencilerin birbirlerinden anlamlı bir biçimde ($p=0.721>0.05$) farklılaşmadıkları bulgulanmıştır. Bu bağlamda hipotez 1 kısmen de olsa kabul edilmiştir.

H2: Katılımcılar, yaşlarına göre (a)Uzaktan Tarih Eğitime Yönelik Tutumları ve (b) Uzaktan Eğitimi Değerlendirme bakımından birbirlerinden anlamlı bir biçimde farklılaşmaktadırlar.

Katılımcıların, (a) Uzaktan Tarih Eğitime Yönelik Tutumları ve (b) Uzaktan Eğitimi Değerlendirmede yaşlarına göre birbirlerinin anlamlı bir şekilde farklılaşp farklılaşmadığını tespit etmek amacıyla parametrik olmayan Kruskal Wallis H testi uygulanmıştır. Elde edilen sonuçlara Tablo 17’de yer verilmiştir.

Tablo 17

Katılımcıların Yaşlarına Göre UZTEYTÖ ve UZEDÖ Puan Farklarına İlişkin Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

Boyutlar	Yaş	N	SO	Sd	X ²	P
UZTEYTÖ	14 ve altı(1)	25	378.02	4	18.422	0.02 (2-3,2-5)
	15-18 (2)	224	303.38			
	19-22 (3)	355	347.70			
	23-26 (4)	42	354.25			
	27 ve üzeri (5)	31	444.55			
UZEDÖ	14 ve altı (1)	25	382.96	4	11.397	0.01* (2-5)
	15-18 (2)	224	319.19			
	19-22 (3)	355	337.74			
	23-26 (4)	42	358.65			
	27 ve üzeri (5)	31	434.48			

1=14 yaş ve altı, 2=15-18 yaş, 3=19-22 yaş, 4=23-26 yaş 5=27 ve üzeri, N= Katılımcı Sayısı,

Sd=Serbestlik Derecesi, X²= Ki Kare Değeri, p= Anlamlılık Düzeyi (<0.05)

Katılımcı öğrencilerin, Uzaktan Tarih Eğitimine Yönelik tutumları ve Uzaktan Eğitim üzerine yapmış oldukları Değerlendirme bakımından yaşlarına göre birbirlerinden anlamlı bir biçimde ($p=0.01, 0.02 < 0.05$ farklılaştıkları bulunmuştur. Ortaya çıkan anlamlı farklılığın hangi yaş kategorileri arasında gerçekleştiğini tespit etmek amacı ile parametrik olmayan post hoc testlerinden Tamhane uygulanmıştır. Tamhane testi sonuçları 15-18 yaş aralığındaki katılımcıların 19-22 yaş aralığındaki ve 27 ve üzerindeki yaş grubu ile Uzaktan Tarih Eğitimine Yönelik Tutumları bakımından anlamlı bir şekilde farklılaştıklarını göstermiştir. Daha farklı bir deyişle, 15-18 yaş aralığındaki öğrencilerin, 19-22 ve 27 yaş ve üzerindeki yaş grubuna ait öğrencilere göre eğitimcilerinin uzaktan eğitim yöntemi kendilerine tarih dersi öğretmelerini benimsemekte zorluk çekmişlerdir. Diğer yandan uzaktan eğitimi değerlendirmede

15-18 yaş aralığındaki katılımcıların 27 yaş ve üzerindeki katılımcılarla anlamlı bir biçimde farklılaştıkları ortaya çıkmıştır. Uygulanan Tamhane testi neticesine göre 27 yaş ve aralığındaki öğrencilerin uzaktan eğitime yönelik yaklaşımları 15-18 yaş aralığındaki katılımcı öğrencilere göre daha olumludur. Bu bağlamda hipotez 2 kabul edilmiştir.

H3: Katılımcılar, daha önce uzaktan eğitim alma durumlarına göre (a)Uzaktan Tarih Eğitimi Yönelik Tutumları ve (b) Uzaktan Eğitimi Değerlendirme bakımından birbirlerinden anlamlı bir biçimde farklılaşmaktadırlar.

Katılımcıların, (a) Uzaktan Tarih Eğitimi Yönelik Tutumları ve (b) Uzaktan Eğitimi Değerlendirmede daha önce uzaktan eğitim alma durumlarına göre birbirlerinin anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını tespit etmek amacıyla parametrik olmayan analizlerden Mann Whitney U analizi uygulanmıştır. Elde edilen sonuçlara tablo 18’de yer verilmiştir.

Tablo 18

Katılımcıların Daha Önce Uzaktan Eğitim Alma Durumlarına Göre UZTEYTÖ ve UZEDÖ Puan Farklarına İlişkin Mann Whitney U Testi Sonuçları

Boyutlar	Uzaktan Eğitim Alma Durumu	N	SO	ST	U	P
UZTEYTÖ	Evet	434	332.41	144264.00	49869.000	0.241
	Hayır	243	350.78	85239.00		
UZEDÖ	Evet	434	336.52	146051.00	51656.000	0.660
	Hayır	243	343.42	83452.00		

N= Katılımcı Sayısı, SO=Sıra Ortalaması, ST=Sıra Toplamı, U= U değeri, p= Anlamlılık Düzeyi (p=0.05).

Katılımcı öğrencilerin, Uzaktan Tarih Eğitimi Yönelik tutumları ve Uzaktan Eğitim üzerine yapmış oldukları değerlendirme bakımından daha önce uzaktan eğitim alma durumlarına göre birbirlerinden anlamlı bir biçimde (p=0.241,0.660 <0.05) farklılaşmadıkları bulunmuştur. Bu bağlamda araştırmanın 3. hipotezi red edilmiştir.

Araştırmanın Korelasyon Analizi

Daha önce de ifade edildiği üzere araştırmada ilişkiisel araştırma modeli kullanılmıştır. Bunun sebebi uzaktan eğitimi değerlendirme ile uzaktan tarih eğitimine yönelik tutum arasındaki bir bağlantının olduğuna yönelik varsayımdır. Bu bağlamda iki değişken arasındaki ilişkinin anlamlılık düzeyinin, yönünün ve gücünün tespit edilmesinde korelasyon testi uygulanmıştır. Araştırmada katılımcı öğrencilerden toplanan verilerin normal varsayımını karşılamaması ($p_{sig} < 0.05$) nedeniyle ile parametrik olmayan korelasyon testi uygulanmıştır. Bu testin ismi Spearman Rank Korelasyon Kat Sayısı Analizi şeklinde ifade edilmektedir. Tablo 19’da Spearman Rank Korelasyon Kat Sayısı (r) alabileceği değer aralıkları ve yorumlarına dair açıklamalara yer verilirken (Pallant, 2013) tablo 20’de ise uygulanan Spearman Rank Korelasyon Kat Sayısı analizi ile iki kavram arasındaki ilişkinin anlamlılık düzeyi, yönü ve gücüne yönelik bilgilere yer verilmiştir.

Tablo 19

Spearman Korelasyon katsayısının (r) yorumu

Spearman Korelasyon Kat Sayısı (r)	Spearman Katsayısının (r) Yorumu
0.00-0.25	Çok Zayıf Düzeyde İlişki
0.26-0.49	Zayıf Düzeyde İlişki
0.50-0.69	Orta Düzeyde İlişki
0.70-0.89	Yüksek Düzeyde İlişki
0.90-1.00	Çok Yüksek Düzeyde İlişki

H4. Uzaktan Eğitimi Değerlendirme ile Uzaktan Tarih Eğitimine Yönelik Tutum arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Tablo 20

Spearman Rank Korelasyon Kat Sayısı Test Sonucu

Uzaktan Eğitimi Değerlendirme ile Uzaktan Tarih Eğitimine Yönelik Tutumların İlişkisinin Değerlendirilmesi

<i>Uzaktan Eğitimi Değerlendirme</i>	1
İki yönlü ilişki	0.00*
Uzaktan Tarih Eğitimine Yönelik Tutum	0.797

Elde edilen neticeler doğrultusunda Spearman Rank Korelasyon Kat Sayısı anlamlılık değeri 0.00 olarak bulunmuştur. Spearman Rank Korelasyon Kat Sayısı 0.01 düzeyinde anlamlıdır (Field, 2009). Bu kuraldan hareketle Uzaktan Eğitimi Değerlendirme ile Uzaktan Tarih Eğitimine Yönelik Tutum arasında anlamlı bir ilişkinin olduğunu ifade etmek mümkündür ($p=0.00<0.01$). İki değişken arasındaki ilişki derinlemesine incelendiğinde doğru yönlü, yüksek düzeyde ilişki söz konusudur ($r=0.797, 0.70-0.89$). Ortaya çıkan netice doğrultusunda hipotez 4 kabul edilmiştir.

H5: Uzaktan Eğitime Yönelik Değerlendirmenin Uzaktan Tarih Eğitime Yönelik Tutuma anlamlı bir etkisi vardır.

Yukarıda belirtilen hipotezi test etmek için basit doğrusal regresyon analizi uygulanmıştır. Ortaya çıkan neticeler Tablo 21’de sunulmuştur.

Tablo 21

Uzaktan Eğitime Yönelik Değerlendirmenin Uzaktan Tarih Eğitimine Yönelik Tutuma Etkisi

Bağımlı Değişken: Uzaktan Tarih Eğitimine Yönelik Tutum			
Bağımsız Değişken	Beta (β)	T değeri	P değeri
Uzaktan Eğitimi Değerlendirme	1.344	27.223	0.00*
R, R2 ve F değerlerine İlişkin neticeler	R	R²	F Değeri
	0.797	0.636	1176.871

Analiz sonucuna göre uzaktan eğitime yönelik yapılan değerlendirmenin, uzaktan tarih eğitime yönelik tutumu olumlu ($\beta=1.344$) kuvvetinde ve anlamlı şekilde etkilemektedir ($p<0.05$). Ayrıca uzaktan eğitime yönelik yapılan değerlendirme uzaktan tarih eğitime yönelik tutum varyansı %63.6 oranında açıklamaktadır. Belirtilen netice doğrultusunda hipotez 5 kabul edilmiştir.

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde bulguların yorumlanması sonucu elde edilen sonuçların tartışılması ve bu sonuçların doğrultusunda geliştirilen önerilere yer verilmiştir.

Tartışma

Bu araştırmanın betimsel bulgularına göre katılımcıların çoğu %57.9 internete evden, %42,1'i de cep telefonlarından erişmektedir. Çoğu öğrenci interneti derslere katılmak %81,4 ve e-posta göndermek %70,6 için kullanıyor. İnternet kullanımındaki temel sorunlar yavaş bağlantı %82,6, bağlantı kesilme sorunları %73,1 ve indirme sorunlarıdır %34,1. Adnan ve Anvar (2020), sınırlı internet erişimi ve bağlantısının arkasındaki büyük sorunların benzer sonuçlar verdiğini buldu.

Birçok ülke, Covid-19 sırasında dijital eğitime odaklanmaya başladı. Bu araştırma, pandemi döneminde öğrencilerin uzaktan eğitim yoluyla tarih öğretme algılarını belirlemeyi amaçlamaktadır. Anket sonuçları, öğrencilerin pandemi döneminde uzaktan eğitim yoluyla tarih öğrenme konusunda genel olarak olumsuz görüşlere sahip olduklarını göstermektedir. Öğrencilerin çoğu, uzaktan eğitimin arkadaşlarıyla sınıf dışında iletişim ve iş birliği yapmalarına olanak sağladığını belirtmiştir %56,6. Öte yandan, bu iletişimin dersle ilgili olmadığını belirtmişlerdir %30,9. Bunun nedeni, pandemi öğrencilerinin normal şekilde sosyalleşmesini engellediği için dışarı çıkmama gibi bazı kısıtlamalar ve bu nedenle internet üzerinden sosyalleşmek zorunda kalmalarıdır. Yıldız ve Vural (2020), öğrencilerin uzaktan eğitim derslerinde öğretmenleriyle yeterince etkileşim kuramadıkları, dersi süresinin yetersiz olduğunu ve ders konularının yüzeysel olarak işlendiği şeklinde benzer sonuçlar bulmuşlardır. Ayrıca öğrencilerin %33,5'i geleneksel yüz yüze sınıflarda fikirlerini paylaşırken ve tartışırken kendilerini daha rahat hissettiklerini belirtmişlerdir. Bununla beraber, öğrencilerin %26,1'i uzaktan eğitimin fırsat eşitliği sağlamadığını ve %25,8'i de uzaktan eğitimle derslere katılmaktan hoşlanmadığını ifade etmiştir. Benzer şekilde Serçemeli ve Kurnaz (2020), araştırmalarında eğitimlerinde bireşelleşmenin ön planda olduğunu bulmuşlardır. Bu araştırma alanındaki konular arasında öğrenciler sosyal çevreden uzak durdukları

için kendilerini rahatsız hissettiklerini ve anlamadıkları konuları öğretmenlerine sormakta sorun yaşadıklarını belirtmişlerdir. Ayrıca, öğrencilerin uzaktan eğitimi korkutucu, gereksiz ve sıkıcıda bulunduğu da belirtildi.

Araştırmanın öğrencilerin %24,5'i öğretmenlerin derslerinde uzaktan eğitimi kullanacak şekilde yetiştirilmesi gerektiğine inanmaktadır. Bu sonuç, kriz sırasında ihtiyaç duyulan dijital yetkinlik ve becerilere (Deshmukh,2020) tam olarak sahip olmadıklarını da saptayan (Alipio,2020) ve (Ali,2020) sonuçlarına paraleldir. (Bozkurt vd.,2020). Diğer bir sonuç, uzaktan eğitimi kullanan öğrencilerin %33,1'nin kullanmayı kolay bulunduğunu söylemiştir. Bunun yanısıra, yüz yüze eğitim yönteminin uzaktan eğitim yönetime göre daha yararlı %55,5 ve daha etkin %48,4 olduğunu belirtmişlerdir. Aynı bakış açısı ile uzaktan eğitimin tarih eğitimi için yararlı olmadığını %32,5 ve tarih derslerine herhangi bir avantaj sağlamadığını ortaya koymuşlardır.

Araştırmada elde edilen verilerin normal dağılım göstermemesi nedeniyle parametrik olmayan anlamlı fark analizlerinden Mann Whitney U ve Kruskal Wallis H test uygulanmıştır. Ortaya çıkan sonuçlar cinsiyet ve daha önceden uzaktan eğitim olma durumlarına göre katılımcıların birbirlerinden uzaktan eğitimi değerlendirme de anlamlı bir biçimde farklılaşmadığı ancak eğitimine yönelik tutumlarında anlamlı bir biçimde farklılaşmalar bulunmuştur ($p<0.05$). Yaş değişkeninin de uzaktan eğitimi değerlendirmede ve uzaktan tarih eğitimine yönelik tutumlarında anlamlı bir biçimde farklılaştıkları ($p<0.05$) bulunmuştur. Uygulanan parametrik olmayan korelasyon testi Spearman Rank Korelasyon Kat Sayısı analizi neticesinde uzaktan eğitimi değerlendirme ile uzaktan tarih eğitimine yönelik tutumlar arasında anlamlı, doğru yönlü ve yüksek düzeyde bir ilişki olduğu ortaya çıkmıştır. Uzaktan eğitime yönelik yapılan değerlendirmenin uzaktan tarih eğitimine yönelik tutumuna olumlu etkisi olduğu uzaktan eğitime yönelik değerlendirmenin uzaktan tarih eğitimine yönelik tutumuna %63,6 oranında yer aldığı ortaya çıkmıştır.

Sonuçlar

Uzaktan eğitimin pandemi ile birlikte çok hızlı bir şekilde öğrencilerin hayatına girmesi nedeniyle, hem teknik altyapı açısından hem de çevrimiçi eğitime önyargılı bir bakış açısından kaynaklı bazı sorunlar yaşanmıştır. Özel okul öğrencilerinin bilgisayar ve internet bağlantı olanaklarının geniş olması sebebi ile çevrim içi eğitimi devlet okullarında okuyan öğrencilere göre daha olumlu gördüklerini tespit edebiliyoruz. Ancak pandemiden kaynaklanan bazı kısıtlamalar (dışarı çıkamama, arkadaş ziyaretlerini kısıtlama vb.) öğrencilerin sosyalleşmesini engelledi. Aslında, okul onlar için sosyalleşme yeri idi. Buna göre özellikle ortaokul, lise ve üniversite öğrencilerini kapsayan bu ankete verilen cevaplarda yüz yüze eğitimden çok online eğitim ile sosyalleşmeyi karşılatırıyormuş gibi cevaplar aldığımız söylenebilir. Çünkü öğrencilerin sosyalleşme ihtiyaçları çevrimiçi eğitimle karşılanamadığından öğrencilerin verdiği cevaplar biraz daha okul lehine olmuştur. Bunun beklenen bir tepki olduğunu söyleyebiliriz. Okul hayatından bir anda koparılan, eve kapatılan ve basitçe internete mahkum edilen gençlerden bahsediyoruz. COVID-19'dan sonra ortaya çıkan talimat çerçevesi içinde değiştirme tutamacının yürütülmesinde hissedilen birkaç sorun vardır. Bu zorluklar, çevrimiçi öğretimin bakış açıları ve teknolojik karmaşıklıkları ile ilgilidir. . Pandemi döneminden önce çevrimiçi eğitim, eğitim sektörünün çoğu tarafından verilen bir talimat olarak kabul edilmekte idi. Ancak COVID-19 döneminde, çevrimiçi eğitim-öğretim pazarlık yapmak için muazzam bir zorluk haline geldi ve paydaşlar, mevcut durumu kavramak için yenilikçi olarak yetkin olmadıklarından, bu hızlı eğitim-öğretim değişikliğine muhtemelen kendilerini kolaylıkla adapte edemediler (Mishra, Gupta & Shree, 2020).

Online eğitimin kademeli ve gönüllü olarak başlaması halinde, bu konudaki cevapların daha olumlu olacağı söylenebilir. Online eğitime geçişle birlikte sosyalleşme ve etkinliklerden kaynaklanan eksiklikler başka bir şekilde giderilerek öğrencilere fırsatlar sunulmalıdır. Örneğin bir öğrenci, spor, sosyal hizmet ve sosyal iletişim için mahallesindeki bir çalışma merkezine veya sosyal bir kulübe gidebilir. Böylece gelecekte okullar sadece eğitim programlarının çevrimiçi ve yüz yüze uygulandığı yerler olarak kalabilir ve bu kulüplerde sosyalleşme ihtiyaçları da karşılanabilir.

Bulgulara değinecek olursak, pandemi koşullarının olumsuzluğu altında bile yanıtların olabildiğince çevrim içi olduğunu söyleyebiliriz. Bazı sorularda uzaktan eğitime önyargılı olarak karşı çıkan sosyalleşme mağdurlarının sayısı çok fazla görülmektedir. Ancak bazı dolaylı soruların cevaplarında uzaktan eğitime çok eğilimli ve üzerinde çalışmaya istekli olduklarını da ortaya koymaktadırlar.

Özetlemek gerekirse, tüm bu sonuçlar bize Milli Eğitim Bakanlığının salgın sürecinde çevrim içi eğitime geçiş için yeterince hazırlıklı olmadığını gösteriyor. Bakanlığın, kararları derhal uygulaması gerektiğine dair bir gösterge vardı. Elbette, Milli Eğitimimizdeki 18 milyon öğrencinin baskısı bu acil kararların alınmasında etkili olmuştur. Bu salgındaki krizi fırsata çevirebilirdik. Çünkü her kriz fırsatlara da neden olabilir. Okullardaki eğitimi, eğitim olarak evlere taşıyabiliriz. Bilindiği gibi postmodern eğitimin bir gereği olan yapıcı eğitim, birçok gelişmiş ülkede uygulanmaktadır. Böyle olunca, analitik eğitim seviyesine rahatlıkla geçebildiler.

Katılımcıların çoğunluğu uzaktan eğitimin yüz yüze eğitimin sağladığı materyalleri henüz sunamadığını belirtmektedir. Ancak, bunun çevrimiçi ortamda materyal kullanma alışkanlığının henüz yerleşmemiş olmasından kaynaklanıyor olabileceği söylenebilir. Çünkü, sınıflarda materyal kullanmak, öğretmenlerin ve öğrencilerin müdahalesi ile ezberleme anlamına gelebilmektedir. Hatta bu durum, birbirine şakalar anlatarak bir oyuna dönüşebilmektedir. Çevrimiçi ortam, bu toplu paylaşımlar ve alışkanlıklardan yoksun olduğu için ilk başta zor olabilir. Ancak, bir başka soruda katılımcılar, çevrimiçi eğitimde malzemeye erişimin daha kolay olduğunu da belirtmişlerdir. Bu da bizlere, telafi etmek için bir geçiş dönemine ihtiyacımız olduğunu göstermektedir.

Çağımızın gençleri teknolojiye ve dijital dünyaya olan ilgiside de göz önünde bulundurulduğunda tarih eğitimi verilirken dahi teknolojinin sonuna kadar eğitim ortamına taşınması gerektiği gerçeği kaçınılmazdır. Gerek görsel gerekse işitsel anlamda hazırlanmış bir sunuma gereken manevi ruh ve uygun atmosfer eklendiğinde tarih dersi

bilinenin aksine doyumsuz bir lezzet armonisi, asla unutulmayacak bir destan halini alacaktır.

Öneriler

Araştırmanın Sonuçlarına Yönelik Öneriler

- 4.0 Sanayi devrimi ile birlikte eğitim 4.0 başlamış ve eğitimde dijital dönüşüm olgusu yaygınlaşmıştır. Pandemi ile birlikte uzaktan eğitim modeli ile eğitim-öğretim çevrim içi eğitim platformlarında yürütülmüştür. Elde edilen sonuçlar ışığında uzaktan eğitim ve uzaktan tarih eğitiminin yüz yüze eğitim kadar etkili verimli olarak değerlendirilmediği ortaya çıkmıştır. Bu yüzden de gerek ortaöğretim gerekse yükseköğretim kademelerinin “eğitim yöneticisi” olarak görev alan bireylerin strateji planlamalarına “uzaktan eğitim modeli” ile eğitim ve öğretimi dahil edip söz konusu eğitim-öğretimin öğrenme kaybını gideren bir eğitim çerçevesinden ziyade modern çağa ve çoğcıl eğitim kurumları ışığında etkili bir eğitim modeli olması için gerekli olan unsurların ele alınması ve söz konusu platformların verimli bir eğitim ve öğretimi destekleyerek şekilde güncellenmesi önerilmektedir.
- Uzaktan eğitim ve öğretimi destekleyecek bir şekilde eğitim fakültelerinin ve öğretmen yetiştirme okullarının çevrim içi eğitim modeli ışığın da pedagojik formasyonlarını güncellemeleri önerilmektedir.

Araştırmacılara Yönelik Öneriler

- Tarih alanında yapılan bu araştırmanın alanı daha da genişletilerek, araştırma tüm dönem derslerinde uygulanarak, öğrencilerin gelişimi birçok açıdan incelenebilir.
- Tarih öğretimi alanda öğretim elemanlarına hizmetiçi eğitimler düzenlenebilir.

- Yapılan bu araştırmaya ilaveten nitel yaklaşımında araştırma modeline entegre edilerek karma araştırma modelinin eklenmesi ve eğitim paydaşlarının önemli bir halkası olan velilerin de çalışmanın örnekleme grubuna dahil edilerek onlarında uzaktan eğitime ve uzaktan tarih eğitime yönelik bakış açılarının ilave edilmesi uzaktan eğitim ve uzaktan tarih eğitime yönelik tutumlar ile alakalı ilgili alana yazına daha zengin bulgular katacağından ileride ilgili konularda çalışma yapmak isteyen araştırmacılara bu model ile yapmaları önerilmektedir.
- Yapılan bu çalışma gerek uzaktan eğitim modelinin gerekse uzaktan tarih eğitimin gelişimine ısık tutacak önem taşımaktadır. Gerek uzaktan eğitim modelinde gerekse uzaktan tarih eğitimine yönelik iyleştirmelerin tespit edilebilmesi için aynı katılımcılarla aynı araştırma konusu farklı bir zaman diliminde boylamsam çalışma yöntemi ile tekrar edilmesi her iki konuda da gerçekteştiren iyleştirmelerin ne derecede etkili olduğunu ortaya koyacağından ileride benzer alanlarda çalışma yapacak olan araştırmacılara önerilmektedir.

KAYNAKÇA

- Adnan, M., & Anwar, K. (2020). Online Learning amid the COVID-19 Pandemic: Students' Perspectives. Online Submission, 2(1), 45-51.
- Biletska, Y., Şahin, C., & Şükür, İ. (2014). Kolektif hafıza ve milli kimlik bağlamında Türkiye’de resmi tarih yazıcılığı. İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi, 3(1), 94-116.
- Al-Fahad, F. N. (2009). Students' attitudes and perceptions towards the effectiveness of mobile learning in King Saud University, Saudi Arabia. Online Submission, 8(2).
- Ali, W. (2020). Online and Remote Learning in Higher Education Institutes: A Necessity in light of COVID-19 Pandemic. Higher Education, 10(3), 16-25. <https://doi.org/10.5539/hes.v10n3p16>
- Alipio, M. (2020). Education during COVID-19 era: Are learners in a less-economically developed country ready for e-learning?. SSRN.<http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.3586311>
- Altun, A. (2005). Eğitimde internet uygulamaları.
- Aksu, G., Acuner, A., Tabak, R., (2002), Sağlık Bakanlığı Merkez ve Taşra Teşkilatı Yöneticilerinin İş Doyumuna Yönelik Bir Araştırma (Ankara Örneği), Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Mecmuası, 55(4:2), Ankara.
- Aksoy, N. (2010). Postmodern Sanat Eğitimi Kapsamında İlköğretim Görsel Sanatlar Eğitiminin Değerlendirilmesi ve Programın Yeniden Yapılandırılması İçin Öneriler, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Eğitim Bilimleri Entitüsü, Ankara Üniversitesi.
- Arslan, M. (2009). Eğitimle İlgili Temel Kavramlar. (Ed. Arslan, M.) Eğitim Bilimine Giriş, Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık, 1. Baskı.
- Aşılıoğlu, B. (2008). Öğretim İlke ve Yöntemleri (Ed. Arslan, M.) Ankara: Anı Yayıncılık, 2. Baskı.
- Aydın, H. (2006). Eğitimde Modern ve Postmodern Modeller, Bilim ve Gelecek Dergisi, Sayı:33, ss.60-69.
- Bahar, H.H (2017). Eğitim Bilimine Giriş (Ed. Kağan, M. ve Yalçın,S.) Ankara: PEGEM Akademi, 1. Baskı.

- Bal, M. S. (2011). Türkiye'de Tarih Öğretiminin Sorunları Ve Çözüm Yolları Konusunda Öğretmen Adayı Ve Öğretmen Görüşlerinin Karşılaştırılması/A Comparison Of Views Of In-Service And Pre- Service Teachers On Problems Of History Teaching And Solutions For These Problems. Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 8(15).
- Bozkurt, A., Jung, I., Xiao, J., Vladimirschi, V., Schuwer, R., Egorov, G., ... Paskevicius, M. (2020). A global outlook to the interruption of education due to COVID-19 Pandemic: Navigating in a time of uncertainty and crisis. *Asian Journal of Distance Education*, 15(1), 1–126. <https://doi.org/10.5281/zenodo.3878572>
- Biletska, Y., Şahin, C., Şükür, İ. (2014). Kolektif Hafıza ve Milli Kimlik Bağlamında Türkiye'de Resmi Tarih Yazıcılığı, İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi, 3(1), 94-116.
- Binbaşıoğlu, C. (2003). Eğitim ve Öğretim Üzerine Yazılar, Ankara: Nobel Yayınları, 1. Baskı.
- Buff, D. D. (2012). Investigating the effects of interactive whiteboards on student achievement (pp. 1-145). Mercer University.
- Bulut, İ., & Koçoğlu, E. (2012). Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Akıllı Tahta Kullanımına İlişkin Görüşleri (Diyarbakır İli Örneği). *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19, 242-258.
- Büyüköztürk, Ş. (2017). Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı: İstatistik, Araştırma Deseni ve Yorum, Ankara: PEGEM Akademi Yayınları, 23. Baskı
- Bryman, A. (2004). *Social research methods*. Oxford: Oxford University Press.
- Boboc, M.(2012). The Postmodern Curriculum in a Modern Classroom , *International Journal of Education* ISSN 1948-5476, Vol. 4, No. 1
- Çağlar, E. (2012). Yeni medya dolayımı eğitim ortamında FATİH projesi öğretmenlerinin pedagojik uygulamalarının uluslararası öğretmen standartları ile karşılaştırılması. Ankara, Turkey.
- Çalışkan, H. (2002). Online (çevrimiçi) öğretimin tasarımı. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4(2), 198-203.

- Çelik, F. ve Önal, S.A (2005). Eğitimde Planlama ve Değerlendirme Dersi- Öğretim Programı Değerlendirmesi Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 18(18), 31-49.
- Çiçekli,E.(2014) Ortaöğretim Kurumlarında Görev Yapan Öğretmenlerin Fatih Projesi Kapsamında Akıllı Tahta Kullanımına Yönelik Görüşleri,Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Çokgezen, M. ve Erdene O. (2015). Gelişmekte Olan Ülkelerde Yaygın Eğitimin Yoksulluğu Azaltma Üzerindeki Etkisi, Çukurova Üniversitesi, İİBF Dergisi 19 (2) 47-64..
- Çokluk, Ö., Şekercioğlu, G. ve Büyüköztürk, Ş. (2012). *Sosyal Bilimler İçin Çok Değişkenli İstatistik: SPSS ve Lisrel Uygulamaları*, Pegem Akademi Yayıncılık, Ankara.
- Coleman, M.C.(2002). Response To A Postmodernist: Or, A Historian's Critique Of Postmodernist Critiques Of History, American Studies İn Scandinavia, Vol. 34.
- Doltaş, D. (2003), Postmodernizm ve Eleştirisi, Tartışmalar, Uygulamalar, Ankara: İnkılap Yayınları.
- Deshmukh, S. R. (2020). Social Realities of Higher Education in the Age of Uncertainties. Smart Moves Journal IJELLH, 8(4), 279-289. <https://doi.org/10.24113/ijellh.v8i4.10547>
- Demircioğlu, İ. H. (2007). Tarih öğretiminde filmlerin yeri ve önemi. Bilig, Yaz/42, 77-93.
- Demircioğlu, İ. H. (2014). Tarih Öğretimi, Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı (Ed. İH Demircioğlu ve İ. Turan) Tarih Öğretimde Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı (s: 1-12). Ankara: Pegem Yayınları.
- Doğan, E., Apaydın, Ç ve Önen, Ö. (2006). Eğitim hizmetlerinde toplam kalite yönetimi ve kalite politikası. Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi 11, 59-79
- Fidan, N. (2012). Okulda Öğrenme ve Öğretme Ankara: PEGEM Akademi Yayınları, 3. Baskı.
- Fidan, N. ve Erden, M. (1998) Eğitime Giriş, İstanbul: Alkım Yayınları, I. Baskı.

- Field, A. (2009). *Discovering Statistics Using SPSS*, London: SAGE Publications, Third Edition.
- Fraenkel, J.R., & Wallen, N.E. (2003). *How to design and evaluate research in education*, 5th edition. Boston: McGraw-Hill.
- Friedlander, E. A. (2006). *Online Continuing Nursing Education: A Study of Factors Related to Nurse Practitioner Participation*(Yayımlanmamış doktora tezi).Capella Üniversitesi, Minneapolis.
- Güneş, F. (2014) *Öğretim İlke ve Yöntemleri* Ankara: PEGEM Akademi Yayınları, 1. Baskı.
- Gürol, M., Donmuş, V., & Arslan, M. (2012). İlköğretim Kademesinde Görev Yapan Sınıf Öğretmenlerinin Fatih Projesi İle İlgili Görüşleri. *Eğitim Teknolojileri Araştırmaları Dergisi*, 3(3).
- Hart, S. (2007). *Derrida And Postmodernity: At The End(S) Of History, Requirement For A Higher Degree Of The University Of Southampton*.
- Hollinger, R. (2005). *Postmodernizm ve Sosyal bilimler, Tematik Bir Yaklaşım*, (çev.Ahmet Cevizci), İstanbul: Parardigma Yayınları.
- Jenkins, K. (1997). *Tarihi Yeniden Düşünmek*, (çev: Bahadır Sina Şener), Ankara: Dost Kitabevi Yayınları.
- Jencks, C.(2010). *What is Postmodernism?* John Wiley & Sons Ltd.
- Lyotard, J.F. (2000). *Postmodern Durum*, (çev: Ahmet Çiğdem),Ankara: Vadi Yayınları.
- Iggers, G.G. (2000). *Bilimsel Nesnellikten Postmodernizme, Yirminci Yüzyılda Tarih Yazımı*, (çev: Gül Çağalı Güven), (2.Baskı), İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.
- İşman, A. (2011). *Uzaktan eğitim*. Ankara: Pegem Akademi.
- Isman, A., Dabaj, F., Altınay, Z., & Altınay, F. (2003). *Effects of Instructional Design on Learning*. Online Submission, 1(1).
- Kale, M. (2007). *Eğitimin Temel Kavramları* (Ed. Karip, E.) *Eğitim Bilimine Giriş*, Ankara: PEGEM Akademi Yayıncılık,
- Karakaya, Ç. (2013). *Fatih Projesi Kapsamında Pilot Okul Olarak Belirlenen Ortaöğretim Kurumlarında Çalışan Kimya Öğretmenlerinin Teknolojik Pedagojik*

Alan Bilgisi Yeterlikleri. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Karanfiller, T., Göksu, H., & Yurtkan, K. (2017). A Mobile Application Design for Students Who Need Special Education. *Education & Science/Eğitim ve Bilim*, 42(192).

Keskin. A. ve Keskin B. (2005). Eğitimde toplam kalite- okul yönetiminin kalite arayışı. Samsun: Deniz Kültür Yayınları

Kuşkonmaz, H. (2011). İlköğretim okullarındaki öğretmenlerin mobil öğrenmeye yönelik algı düzeylerinin belirlenmesi [Computer File] (Doctoral dissertation).

Kılıç, L. & Bayram, B. (2014), Postmodernizm ve Eğitim, *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, Sayı:3/1, ss.368-376.

Kıralı, F. N. (2013). Fatih projesi kapsamında dağıtılan tablet-pc uygulamalarına ilişkin öğrenci görüşleri. Unpublished master's thesis). Bahçeşehir University, Graduate School of Natural and Applied Sciences, İstanbul.

Koruroğlu, A. (2019). Postmodern Yaklaşımın Tarih Eğitimine Yansımaları. *Journal of History Culture and Art Research*, 8(3), 452-464.

Laska, JA. (1989). Eğitim Programı ve Öğretim Arasındaki İlişki: Kavramsal Bir Açıklama. Çev: Gürbüzürk, O. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakülte Dergisi* 22 (2) 251-259

Lederman, D. (2020). Will shift to remote teaching be boon or bane for online learning. *Inside Higher Ed*.

Leone, S., & Leo, T. (2011). The synergy of paper-based and digital material for ubiquitous foreign language learners. *Knowledge Management & E-Learning: An International Journal*, 3(3), 319-341.

Madeira, R. N., Sousa, J. L., Pires, V. F., Esteves, L., & Dias, O. P. (2009). A mobile and web-based student learning system. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 1(1), 2441-2448.

Martinez, J. (2020). Take this pandemic moment to improve education. *EduSource*.

MEB (2010) FATİH Projesi, <http://fatihprojesi.meb.gov.tr/about.html>,

- MEB (2015) EBA Projesi, <https://www.eba.gov.tr> (Erişim:02.04.2019)
- MEB (2015) Fatih Projesi, <http://www.fatihprojesietz.meb.gov.tr/bildiri.pdf> (Erişim:02.04.2019)
- Merier, C. (2007). Enhancing intellectual understanding using e-learning strategies. *South African Journal of Education*, 27, 655–671
- Mumcu, A. (1997). Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi I-II Eskişehir:TC Anadolu Üniversitesi Yayınları 998-1032 Açık Öğretim Yayınları 555-567.
- Muradova, T. (1994). İnsan kaynakları yönetiminde eğitim ve geliştirmenin önemi. *Khazar Journal of Azerbaijani Studies* 10(3-4), 75-84.
- Mishra, L., Gupta, T., & Shree, A. (2020). Online teaching-learning in higher education during lockdown period of Covid-19 pandemic. *International Journal of Educational Research Open*, 100012.
- Minashi, A. V. (2013). Örgüt Kültürü İle Örgütsel Yabancılaşma Arasındaki İlişki: Konuyla İlgili Bir Araştırma, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne.
- Mondahl, M. and Razmerita, L. (2014), Social media, collaboration and social learning: a case-study of foreign language learning, *The Electronic Journal of E-learning*, 12(4), pp. 339-352.
- Moore, M. G., & Kearsley, G. (2011). *Distance education: A systems view of online learning*. Cengage Learning.
- Morrison, D. (2003). *E-learning strategies: How to get implementation and delivery right first time*. John Wiley & Sons.
- Özer, B. (1990). Uzaktan eğitim sisteminin evrensel yapısı.
- Pallant, J. (2013). *SPSS survival manual*. McGraw-Hill Education (UK), Fifth Edition
- Polat, E. (2014). Öğretmen Adaylarının Fatih Projesi Çerçevesinde E-İçerik Geliştirme Becerilerinin Değerlendirilmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Rost, M. (2002). *New Technologies in Language Education: Opportunities for Professional*

- Sari, T., & Nayır, F. (2020). Challenges in Distance Education During the (Covid-19) Pandemic Period. *Qualitative Research in Education*, 9(3), 328-360.
- Serçemeli, M., & Kurnaz, E. (2020). COVID-19 Pandemi Döneminde Öğrencilerin Uzaktan Eğitim ve Uzaktan Muhasebe Eğitimine Yönelik Bakış Açıları Üzerine Bir Araştırma. *Uluslararası Sosyal Bilimler Akademik Araştırmalar Dergisi*, 4(1), 40-53.
- Senemoğlu, N. (2009) Gelişim, Öğrenme ve Öğretim, Kuramdan Uygulamaya Ankara: PEGEM Akademi Yayınları, 15. Baskı.
- Southgate, B. (2012). Tarih:Ne ve Neden, Antik, Modern ve Postmodern Yaklaşımlar, (çev: Çağdaş Dizdar, Erhan Baltacı, Didem Salihoğlu, Tuba Altın, Berkay Ekrem Ersöz), Ankara: Phoenix Yayınları.
- Sozudogru, O., Altınay, M., Dagli, G., Altınay, Z., & Altınay, F. (2019). Examination of connectivist theory in English language learning. *The International Journal of Information and Learning Technology*.
- Sözüdoğru, O. & Tuncay, N. (2019). Using Wearable Devices in Educational Assessment: Smartphone Exams, Wearable Devices - the Big Wave of Innovation, Noushin Nasiri, IntechOpen, DOI: 10.5772/intechopen.84324.
- Tezcan, M. (1985). Eğitim Psikolojisi, Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları No:150, 4. Baskı.
- Tsai, C. C., & Chou, C. (2002). Diagnosing students' alternative conceptions in science. *Journal of computer assisted learning*, 18(2), 157-165.
- Ulusoy, K. ve Dilmaç, B., (2016). Değerler Eğitimi, Ankara: PEGEM Akademi Yayınları, 4. Baskı.
- Uşun, S. (2006). Uzaktan eğitim. Ankara: Nobel.
- Wulff, S., Hanor, J., & Bulik, R. J. (2000). The roles and interrelationships of presence, reflection, and self-directed learning in effective world wide web-based pedagogy. *Issues in web-based pedagogy: A critical primer*, 143-160.
- Yamamoto, G. T ve Altun, D. (2020). Coronavirüs ve çevrimiçi (online) eğitimin önlenemeyen yükselişi / The Coronavirus and the rising of online education. *Üniversite Araştırmaları Dergisi*, 3(1), s. 25-34.

- Yıldız, A., & Vural, R. A. (2020) Covid-19 Pandemisi Ve Derinleşen Eğitim Eşitsizlikleri, Covid 19 Pandemisi ve Derinleşen Eğitim Eşitsizlikleri, Türk Tabipler Birliği, Covid 19 Pandemisi, Altıncı Ay Değerlendirme Raporu, 556-565.
- Yıldırım, İ. (2001). Öğretmen yetiştirme ve eğitimde kalite paneli. Ankara: MEB Öğretmen Yetiştirme ve Eğitimi Genel Müdürlüğü.
- Yılmaz, K. (2013). Postmodernist Tarih Yaklaşımı: Postmodernizmin Tarih Eğitimi İçin Doğurguları. Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 34(34), 197-209.
- Yılmaz, K., & Horzum, M. B. (2005). Küreselleşme, bilgi teknolojileri ve üniversite. İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 6(10), 103-121.
- Yılmaz, K., & Naci, S. (2017). Teachers' perspectives on using smart boards and tablet pc in teaching. International Journal of Innovative Research in Education, 4(1), 17-27.

EKLER

Ek 1: Anket

Değerli Öğrenciler,

Bu çalışmanın genel amacı öğrenciler için hazırlanmış “uzaktan eğitimde tarih eğitimi”nin lise öğrencilerin algılarına etkisini saptamakla birlikte, öğrencilerin uzaktan eğitim sistemini değerlendirmelerini istemektir. Bu amaçla hazırlanan Uzaktan Eğitimde Tarih eğitimi ile ilişkin olarak bir tutum ölçeği ile uzaktan eğitim değerlendirme anketi verilmiştir. Sizden istediğimiz maddeleri okuyup sizin için en uygun olan ifadeyi işaretlemeniz. Cevaplama yaparken unutmayın ki hiçbir sorunun doğru ya da yanlış cevabı yoktur. Lütfen ifadelerin her birini okuduktan sonra, sizin için en uygun seçeneği işaretleyiniz ve yanıtız madde bırakmayınız. Bu ankette verilen cevaplar sadece araştırma için kullanılacaktır. Göstereceğiniz ilgi ve vereceğiniz samimi cevaplardan dolayı sizlere teşekkür ederiz.

Prof. Dr. Ali Efdal ÖZKUL

Uz. Talip EMİROĞLU

Bölüm I: Kişisel Bilgiler

1. Yaşınız:

14 ve altı   15-18   19-22   23-26   27 ve üzeri

2. Cinsiyet: Erkek   Kadın

3. Daha önce uzaktan eğitim uygulamalarına katıldınız mı?   Evet   Hayır

4. İnterneti nerede kullanıyorsunuz?

Evde   Kütüphanede   Okulda   İnternet Kafede
 Telefonda   Diğer (Lütfen belirtiniz):

5. İnterneti aşağıdaki amaç(lar) için kullanım: (Birden fazla seçeneği işaretleyebilirsiniz)

E-posta gönderme   Ödev / genel ilgi alanlarım için araştırma yapma

- Gazeteleri okuma   Kendi websitemi yaratma
 Sosyal Paylaşım   Müzik indirme
 Oyun oynama   Sohbet (Skype)
 Günlük tutma (Blog)   Sosyal İmleme (Delicious)
 Dersleri takip etme   İnternet üzerinden alışveriş yapma
 Diğer (Lütfen belirtiniz): _____

6. Geçtiğimiz ay yaklaşık olarak İnternet'i ne sıklıkla akademik amaçlar için kullandınız?

- Her gün   Haftada bir   Bir kez
 Hiç (Lütfen sebep belirtiniz): _____

7. Geçtiğimiz ay İnternet'i kullanırken ne gibi sorun(lar) yaşadınız? (Birden fazla seçeneği işaretleyebilirsiniz)

- İndirme sorunlar   Virüs sorunları   Bağlantı kopma sorunları
 Güvenlik sorunları   Yavaş bağlantı   Diğer (Lütfen belirtiniz): _____

Bölüm II: Uzaktan Eğitim Tutum Ölçeği

Aşağıda verilen ifadelere ne derece katıldığınızı lütfen uygun kutucuğu işaretleyerek belirtiniz.
Kesinlikle Katılıyorum (= 5), Katılıyorum (= 4), Kararsızım(= 3), Katılmıyorum(= 2), veya Kesinlikle Katılmıyorum(= 1)

		Kesinlikle Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum
1	Uzaktan eğitim ders ile ilgili arkadaşlarım ve öğretmenimle daha sık yardımlaşmama olanak sağlar.					
2	Uzaktan eğitim geleneksel sınıf ortamı dışında da ders ile ilgili arkadaşlarım ve öğretmenimle iletişim kurmamı sağlar.					
3	Uzaktan eğitim kullanmak tarih öğrenimini daha az ilginç yapar.					
4	Uzaktan eğitim arkadaşlarım ve öğretmenimle ders hakkında daha detaylı ve derinlemesine bir konuşma yapmama olanak sağlar.					
5	Uzaktan eğitim, arkadaşlarım ve öğretmenimle etkin bir iletişim kurmama engel olur.					
6	Uzaktan eğitim öğrencilerin tarih öğrenim kalitesini geliştirmez.					
7	Uzaktan eğitim etkin tarih öğrenim yöntemi olduğu kanıtlanmıştır.					
8	Uzaktan eğitimi kullanma benim öğrenme tercihlerime uyuyor.					
9	Düşüncelerimi geleneksel yüz yüze sınıf ortamı yerine Uzaktan Eğitim de tartışırken ve paylaşırken daha rahat hissediyorum.					
10	Uzaktan eğitim ile fırsat eşitliği sağlanır.					
11	Yüz yüze sınıflarla kıyaslandığında, sosyal ağlarda uzaktan eğitim de yapılan tartışmalara cevap verirken daha rahat hissediyorum.					
12	Tarih öğretmenleri uzaktan eğitimi kendi derslerinde kullanmak için eğitilmelidir.					
13	Uzaktan eğitim derste bahsedilen ve/veya anlatılan konuları daha geniş kapsamlı anlamama yardımcı olur.					

14	Aktiviteleri bilgisayar yerine elde yapmayı tercih ederim.				
15	Uzaktan eğitim ile öğretim tarih öğrencilerine avantajlar sunar.				
16	Uzaktan eğitim kullanışlı tarih öğrenim aracı değildir.				
17	Uzaktan eğitim aracılığıyla derse katılmaktan hoşlanırım.				
18	Uzaktan eğitim kullanımı bana kolay gelir.				
19	Eğitimin en iyi şekilde gerçekleşmesi için yüz yüze etkileşim gereklidir				
20	Uzaktan eğitim düşüncelerimi açıkça ifade etmemi sağlar.				
21	Yüz yüze eğitim, uzaktan eğitimden daha yararlıdır.				
22	Uzaktan eğitim düşünce ve fikirlerimi ifade etme yeteneğimi engeller.				
23	Uzaktan eğitim tarih öğrenimimi geliştirmemi sağlar.				
24	Uzaktan eğitim ilginç ve yaratıcı çalışmamı sağlar.				
25	Uzaktan eğitim tarih öğrenmek için motivasyonumu artırdı.				
26	Uzaktan eğitim, istenildiği kadar tekrar edebilme esnekliği sağlar.				
27	Uzaktan eğitim işitsel, görsel tasarımlar ve teknoloji yoluyla etkili öğrenmeyi sağlar.				
28	Uzaktan eğitimde, eğitim ortamının kontrolü sağlıklı bir şekilde yapılamaz.				
29	Uzaktan eğitimde ölçme ve değerlendirme sonucunun hemen alınması öğrenci motivasyonu artırır.				
30	Uzaktan eğitimle bireylerin başarı süreçleri daha kolay takip edilir.				
31	Uzaktan eğitimde zaman ve mekân kısıtlaması olmaması eğitimin sürekliliğini sağlar.				
32	Uzaktan eğitimle öğrenme anti-sosyaldir				
33	Uzaktan eğitimle herkes kendi düzeyinde eğitim alabilir.				
34	Uzaktan eğitim, yüz yüze eğitimden daha etkilidir.				

Bölüm III: Uzaktan Eğitim Değerlendirme

Bu kısımda uzaktan eğitim niteliklerini ölçme ve memnuniyeti değerlendirmek amacıyla sorular sorulmaktadır. Aşağıda verilen ifadelere ne derece katıldığınızı lütfen uygun kutucuğu işaretleyerek belirtiniz. **Kesinlikle Katılıyorum (= 5), Katılıyorum (= 4), Kararsızım(= 3), Katılmıyorum(= 2), veya Kesinlikle Katılmıyorum(= 1)**

		Kesinlikle Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum
1	Uzaktan eğitim öğrenme tekniklerini yakından takip ediyorum.					
2	Uzaktan eğitim ile ders içeriklerine hızlıca ulaşabiliyorum					
3	Uzaktan eğitimin sağladığı avantajlardan birisi de sürekli tekrar etme imkanı vermesi olduğunu düşünüyorum.					
4	Uzaktan eğitim sayesinde gerekli bilgilere daha hızlı erişebiliyorum.					
5	Uzaktan eğitim sayesinde daha hızlı öğrenebiliyorum.					
6	Uzaktan eğitim sayesinde vaktimden tasarruf ederek diğer ilgi alanlarımla da ilgilenebiliyorum.					
7	Uzaktan eğitimin örgün eğitimde yer alan tüm derslerde kullanılabileceğini düşünüyorum.					
8	Aldığım derslere ait canlı (online) dersleri düzenli olarak takip ediyorum.					
9	Katılmadığım canlı derslerin kayıtlarına sonradan ulaşabileceğimi ve kullanabileceğimi biliyorum.					
10	Sanal sınıf uygulamasını nasıl kullanacağımı biliyorum.					
11	Sanal sınıf uygulamasında zaman zaman teknik problemler ile karşılaşıyorum.					
12	Sanal sınıf uygulamasının yüz yüze eğitim ile eşdeğerde olduğunu düşünüyorum.					
13	Uzaktan eğitim sistemine yüklenmiş olan ders içeriklerini düzenli olarak takip ediyorum.					
14	Uzaktan eğitim sisteminin işitsel ve görsel yönden desteklenmesi sebebiyle öğrenmemi kolaylaştırdığını düşünüyorum.					
15	Uzaktan eğitim sisteminin örgün eğitimde					

	karşılaşmadığım materyaller sunduğunu düşünüyorum.				
16	Uzaktan eğitim sisteminin örgün eğitimde karşılaşmadığım materyaller sunduğunu düşünüyorum.				
17	Uzaktan eğitim sisteminde bulunan akademik takvimi düzenli olarak takip ediyorum.				
18	Uzaktan eğitim sisteminde derslere ait duyuruları düzenli olarak takip ediyorum.				
19	Uzaktan eğitim sistemi bana çok karmaşık geliyor.				
20	Uzaktan eğitim sisteminde istediğim bilgiyi rahatlıkla bulabiliyor ve kullanabiliyorum.				
21	Uzaktan eğitim sisteminin görsel açıdan eksik kaldığını düşünüyorum.				